

ČASOPIS RODOPISNÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE

Redigují:

ANT. MARKUS, FRANT. NAVRÁTIL, VÁCLAV DAVÍDEK

Ročník XI.

1939

Číslo 2.

OBSAH:

	Str.
Dr Jarmila Psotníčková: O národní rodopisnou kartotéku	33
Dr Ad. Lud. Krejčík: Karel Josef Kreutzberg a jeho rod	42
Bedřich Kšára: Malostranský hřbitov v Košířích	58
Literatura. — Zprávy.	

Nákladem Rodopisné společnosti v Praze.

Tiskem »Družstvistisku« v Třeboni IL-145.

1939.

K platbám užívejte bianco složenek na pošt. šekový účet : Praha 90.686.

ČASOPIS RODOPISNÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE

vychází po sešitech čtyřikrát do roka a členové RS dostávají jej zdarma. Pro nečleny cena ročníku je K 40.—

Veškeré reklamace jak jednotlivců, tak i knihkupců, na něž lze bráti zřetel toliko do 8 dnů, buďtež zasílány na kancelář RS v Praze II.-1220, na Těšnově (ministerstvo zemědělství).

Redakci časopisu vedou: vrchní archivář PhDr. Antonín Markus, předseda Schwarzenberského archivu v Třeboni, Frant. Navrátil, archivní asistent v Třeboni a Dr. Václav Davídek, koncip. státního zemědělského archivu v Praze, na jejichž adresu buďtež zasílány rukopisy článků a příspěvky pro Časopis RS, jež se honorují 15.— K za stránku. Kdo se honoráře vzdává ve prospěch společnosti, račiž to poznamenati v čele rukopisu. Rukopisy prací neuveřejněných se vracejí toliko na výslovné požádání za současného přiložení poštovního porta. Náklady zvláštních otisků hradí ze svého pp. autoři, kteří sami také za obsah článků odpovídají.

Čerpati z části slovesně dovoleno jest pouze za přesného uvedení příslušné stati a přesného názvu časopisu. K reprodukci celých článků nebo větších jejich částí, obrazů, příloh atd. jest vždy zapotřebí svolení výboru RS.

Otištění dotazů stojí do 5 řádek 10 K, další řádky po 3 K. Členové RS mají nárok na otištění jednoho dotazu ročně do 5 řádek zdarma, a co tento rozměr přesahuje, za polovinu uvedené sazby.

*

Členský příspěvek řádných členů činí ročně K 40.—, členové zakládající platí jednou pro vždy K 1.000 najednou nebo v pěti po sobě jdoucích ročních splátkách po 200.— K. Nově přistupující členové platí 10.— K zápisného jednou pro vždy. K záslkám členských příspěvků poštovními poukázkami dlužno připojiti o 1 K více na doručné.

Příhlášky členské řízeny buďtež na kancelář Rodopisné společnosti v Praze II.-1220, na Těšnově (ministerstvo zemědělství), která přijímá i členské příspěvky a dobrovolné dary. Šekový účet u pošt. spoř. Praha č. 90.686.

Stanovy Společnosti obdrží každý člen zdarma.

*

Nově se hlásícím členům usnesl se výbor RS nabídnouti :

ročníky I. až V. (1929—1933) Časopisu Rodopisné společnosti v Praze s množstvím informativních článků, bohatstvím materiálu rodopisného a ilustracemi, celkem téměř 800 stran, dále

Knihovny RS svazek 4.: Šebesta-Krejčík, Popis obyvatelstva hl. m. Prahy z r. 1770, I. Staré město — 400 stran, důležitý pramen rodopisný —

jako zvláštní premii za pouhých 100 K

(t. j. o 50 % levněji!).

Objednávky přijímá jediné kancelář Rodopisné společnosti v Praze II.-1220 (Na Těšnově č. 65 — úřadovny stát. archivu zemědělského). — Má-li se státí zásilka ročníku I.—V. s Popisem obyvatelstva Prahy, ev. s dalšími ročníky nebo jinými publikacemi, čítá se na obal a porto K 5.—. Nejlépe objednáte, zašlete-li bianco složenkou (za 5 hal. na každém pošt. úřadě) na šekový účet RS č. 90.686 příslušnou částku a v sčítovací rubrice podotknete, nač posíláte.

Adresa kanceláře Rodopisné společnosti : Praha II.-1220, na Těšnově.

Dr Jarmila Psotníčková:

O národní rodopisnou kartotéku.

(Přednáška přednesená na členské schůzi Rodopisné společnosti v Praze
dne 1. června 1939.)

Na naší zemi žije několik set tisíc živočišných druhů, jež jsou charakterisovány určitými znaky tvarovými, výkonnými i povahovými tak, že tyto znaky jsou v určitých hranicích tak stálé, že podle nich rozlišujeme jednotlivé druhy. Jedním z takových druhů je i člověk, který má jen sobě vlastní charakter tvarový, výkonný a charakterový, jímž se odlišuje od příbuzných druhů živočišných a který jest platný pro všechny jeho jedince, jichž dnes žije na zemi na dvě miliardy. To jsou však znaky, které člověka liší jako samostatnou přírodovědeckou jednotku v říši živé přírody, ale jichž meze proměnlivosti jsou tak značné, že v jejich rozsahu dají se rozlišiti jednotlivé skupiny lidí, z nichž ty nejpočetnější jsou označeny jako plemena — rasy. Než i v rámci těchto ras lze rozlišovati jednotlivé celky, které označujeme jako národy. Jejich hlavním charakterem je zpravidla řeč; není to však jediný znak, kterým se jednotlivé národy od sebe odlišují. Jsou to četné znaky somatické, fyziologické a nikoliv v poslední řadě — povahové. Soubor všech dodává každému národu jeho národní charakter, kterým se jeho příslušníci odlišují od příslušníků jiných národů. Bylo již napsáno několik studií o našem národním charakteru, studií velmi zajímavých i závažných, ale vycházejících vesměs z hlediska řekněme uměleckého nebo literárního, a proto ne vždy přijatých s obecným souhlasem. Lze však podati obraz tohoto našeho národního charakteru v nejširším slova smyslu na vědecky založeném a vědeckými metodami zpracovaném popisu národa, odvozeném z popisu skutečných jednotek národních; těmi jednotkami jsou rody, z nichž se národ skládá. Nejde tudíž o nějakou abstrakci, nýbrž o dedukci, vycházející z určitých, přesně zjištěných skutečností.

Popis rodu je opravdu jedinou cestou, kterou můžeme získati vědomosti o skutečné přírodovědecké povaze národa a to nejen v přítomnosti, nýbrž i v minulosti, neboť již v pojmu rodu je dána dynamika vývoje v časovém rozmezí. A je jisto, že tento historický popis národa ukazuje nejen minulost a přítomnost, nýbrž — jsa

vědecky založen a zpracován — i budoucnost, a do značné míry dává nám i vodítka, jakým způsobem lze tento vývoj v budoucnosti usměrniti podle žádaného cíle. A tento cíl nemůže býti jiný nežli ten, aby národ byl silný, zdravý, duchovně vyspělý i výkonný, neboť jen takový se může, myšleno již i jen přírodovědecky, udržeti. Ve smyslu těchto čtyř základních požadavků budoucího trvání národa lze jeho další vývoj řídit jen tenkrát, známe-li všechny ony okolnosti, které jeho sílu, zdraví i duševní vyspělost a výkonnost poškozují nebo ohrožují. Všechny tyto škodlivé vlivy, jakož i míru a průkaz jejich škodlivosti, můžeme vyčísti ze studia rodů vlastního národa, neboť je jisto, že i zde musíme vycházeti ze zpracování vlastního materiálu a nespokojovati se pouhým použitím poznatků získaných jinde, v jiném prostředí a na jiném materiálu. Máme-li ve výsledcích sčítání obyvatelstva přehled jednotlivců a je-li takovýto přehled po jednotlivých příslušnících státu nebo národa proveditelný a z mnoha závažných důvodů i nutný, je stejně proveditelné a stejně nutné získati přehled nikoliv po jednotlivcích, ale po celcích, jež tito jedinci svou rodinnou příslušností tvoří. Zkrátka je zapotřebí míti přehled ne po několika milionech občanů, ale po několika desetitísících rodů, které jedince navzájem spojují ve větší celky — v přítomnosti a ovšem i v minulosti. Takovýto přehled rodů našeho národa lze získati založením »Národní rodopisné kartotéky,« která by soustředila rodopisné studie již provedené nebo zamýšlené a která by také sama vedla a provedla systematické zpracování dalších rodokmenů tak, aby se dosáhlo úplnosti, s vůdčí myšlenkou, zachytiti jednou pro vždy a soustavně popsání našeho národa podle jeho rozvrstvení v jednotlivé jeho rody.

Pořízení národní rodopisné kartotéky může nejprve vycházeti ze soukromé iniciativy těch, kdož z vlastního zájmu nebo vlastních potřeb sestavili si nebo sestavují rodokmen své rodiny. Je už takových rodokmenů řada, řada jiných byla pak sestavena z vědeckého nebo kulturního zájmu o členy rodin vynikajících jednotlivců. Všech jich dá se použití a jest jen potřeba je soustřediti. To tvořilo by základ, který ovšem nestačí, a bude nutno započítati se systematickým pořádáním dalších rodokmenů za předpokladu, že nalezne se hojně těch, kteří se sami ujmou pořízení rodokmenu vlastních rodů, a že se vypracují rodokmeny vynikajících našich lidí, pokud nebyly dosud provedeny. Bylo by proto prvním úkolem této národní kartotéky shromáždit na jednom místě rodokmeny již zpracované a to nejen publikované, nýbrž i soukromé a tím i z většiny vlastně neznámé. Tak by se získal základ daný tím, co je již hotovo, a umožnilo by se rozvržení práce další, která by se skládala jednak z organisace zpracování rodokmenů vynikajících jedinců, jednak z podporování práce těch, kdož by si sami sestavovali rodokmen vlastního rodu.

S dějinnou přesností sestaviti a poctivě upravití rodové schema není ovšem snadné. Námaha s tím spojená je však na konec zapomenuta, když se před našimi zraky objeví ne schema stručných záznamů matričních, ale pestrý schematický obraz, který k nám mluví o všech bojích našich předků — ať již biologicko-eugenických, či sociálně zdravotních a podobně. Východiskem k sestavení každého rodokmenu je matriční hledání na faře rodiště otcova a matčina. Tam naleznou se prvě stopy jejich předků, jež je ovšem nutné sledovati dále opět na jiných farách. Tak se dostáváme stále do starší a starší doby, až se matriční záznamy končí. Stává se často, že narazíme na překážku již mnohem dříve; to tenkrát, když matriky vzaly za své za válek, požárem a p. Při čtení matrik nutno pamatovati na starý pravopis i na to, že často docházelo k přepsání jmen ať vlastních ať rodných, takže může proto docházeti někdy k záměnám osob. Pamatujeme si proto také, že Hynek je Ignác, Eliška — Alžběta, Vincenc — Čeněk, Vojtěch — Adalbert atd. Často také bylo používáno vlastních jmen v německé transkripci, i když šlo o českou národnost. Výpisy z matrik píšeme na normalisovaný papír v tom pořadí, že nejdříve zaznamenáme jméno farního úřadu i přífařených obcí, titul matriky (pokřtěných, oddaných a zemřelých), číslo svazku, počáteční rok, kdy byla matrika založena a do kdy byla vedena, zaznamenáme i čísla matrik, v nichž hledaná jména nalezena nebyla, případně poznamenáme i ty matriky, z kterých jsme nemohli učiniti výpisy z jakýchkoli technických důvodů. Nezapomínáme nikdy uvést ani paginaci, což nám usnadní v případě datových nesrovnalostí možnost rychlé kontroly. Takto získané výpisy doma rozepisujeme jednotlivě na lístky.*) Při takovéto kartotéce máme přehled, což je prvním požadavkem, neboť nutno uvážiti, že i u malých rodů získá se značné množství dat a údajů, které musíme zpracovati, a tudíž je nutné se v nich také rychle vyznati. Účelem rodopisných studií není totiž jen získání přehledu po historickém vývoji rodu, po jeho starobylosti a jeho rozčlenění i spříznění s rody jinými, nýbrž i získání dat, jež možno teprve pak zpracovati a jež nelze jinou cestou než podrobným rodopisným badáním shromáždit. Jde tu o řadu otázek, jež mají význam: národní, sociologický, lékařský, biologický a statistický, z nichž zase každý se dá rozčleniti podle dalších hledisek, směřujících k cíli, jenž se kartotékou zamýšlí.

Hledisko národní sleduje především původnost a starobylost českých rodin, snažíc se dojíti nejzazší možné meze v historii, aby se prokázala jejich stálost a usedlost na domácí půdě do dávné minulosti. Nutno ovšem počítati s vlivem rodinných příslušníků cizí národnosti, a tu třeba sledovati vliv, znamenající národní zisk (počestnění těchto příslušníků nebo jejich potomků: Tyrš) a vliv, znamenající národní ztráty (odnárodnění vlivem těchto jinonárodních příslušníků přímých po-

tomků: Czermak). Je nutno mít v patrnosti i emigraci, jež větší-
nou znamenala národní ztráty, zde jest velmi obtížno a mnohdy
dnes už nemožno zachytiti v cizině usedlé potomky. Je ovšem ne-
zbytné snažiti se alespoň u těch vynikajících (na př. Čechoameriča-
nů) zachytiti český původ (Hrdlička), pokud jde o žijící, a spíše již
historickým studiem prokázati český původ u rodů již dávno od-
národněných usazením se v cizím prostředí státním nebo národním
(jako na př. Komenský-Figulus, Kekule, Skramlik).

Pro otázky sociologické je třeba pečlivě zaznamenati
údaje o zaměstnání a o sociálním postavení. Je třeba si uvědomiti,
že tak zvaná vyšší povolání neznamenaají vždy i dosažení zname-
nitého sociálního postavení (Dr. Uher), a naopak obecně víme, co
pro náš národ znamenali příslušníci na př. řemeslnického stavu,
jsoucího počátkem minulého století jedním z nositelů národního
vědomí a budovatelem hospodářského povznesení a zmohutnění
národa, zemědělci — znamenající získání půdy do českých rukou
atd. Pečlivé údaje dají pak možnost při dalším zpracování posou-
diti, z kterých vrstev se skládá národ v početném poměru, jak se

Vzor:

		Plán č.	Archiv č.	Kartot. č.
Narození:		Úmrtí:		
Rodiče:				
Jméno manželky(la):		Oddání:		
Vzdělání - povolání:				
Národnost:		Náboženství:		
Poznámky:				

Do rubriky »Plán č.« zapíšeme číslo, jímž jsme označili v rodovém
schematu příslušníka, k němuž se tento kartotékový lístek vztahuje. Do rub-
riky »Archiv č.« zapíšeme značku, kterou má archivní a matriční záznam,
týkající se dotčeného člena. V rubrice »Kartot. č.« zapíšeme příslušné pořá-
dové číslo, jímž je označen kartotéční lístek. Děje se to tak, že se přímí pří-
slušníci rodu řadí podle křestních jmen, nejstarším začínajíc. Příslušníci rodin
zpřízněných řadí se abecedně podle jmen rodových.

určitá zaměstnání rodově udržela, jak se jednotliví příslušníci, odpoutavše se od této rodové tradice, uplatnili na jiném poli zaměstnání či povolání. Zkrátka na těchto poctivě provedených a dokonale prohlédnutých záznamech dá se s konečnou platností stanovit vzestup či sestup té které rodiny nebo její některé větve, což je důležitý požadavek studií biologicko-eugenických. Pro sociologické problémy je důležité i udání o rodinné plodnosti (početnost dětí a jejich úmrtnost) a jejich pozdější uplatnění v zaměstnání. Neméně zajímavé je sledovat také geografické rozčlenění příslušníků rodinných nebo jednotlivých rodových větví, jež je často v přímém vztahu k zaměstnání. Odpoutání od zaměstnání v rodině tradovaného odvádí příslušníky rodu do nového prostředí krajinného s jeho zvláštními vlivy územními i společenskými, které mohou působiti kladně i záporně, což právě se ukáže ze srovnávacího studia získaného materiálu. Je v zájmu národohospodářském pokusiti se o zachycení i kriminologické stránky. Na venkově právě tak jako ve městě je řada typických, degenerovaných rodin, jichž rodopisné zpracování je více než žádoucí, neboť je nezbytně nutné pro vážné řešení otázek biologicko-eugenických (sterilisace, sňatkové poradny a podobně).

Pro potřeby lékařského hlediska je třeba uváděti údaje o význačných chorobách duševních i těch, které podmiňovaly předčasné úmrtí, po případech vedly u některých větví rodu k jejich vymření. Mnoho poví již pečlivé údaje o narození a úmrtí jednotlivých příslušníků, neboť z jejich početného souboru dá se usuzovati na rodinnou dlouhověkost či naopak, při údajích o chorobách i na vliv těchto chorob, po případech jejich dědičnost. Mnoho materiálu pro lékařské zpracování rodové dodají ovšem i studia sociologická a biologická.

Pro potřeby biologického a eugenického studia je nutné sledovati nejen údaje o talentech, nýbrž i o vynikajících vlastnostech jedinců, i když tito nedosáhli přímého uplatnění v zaměstnání těmito schopnostem odpovídajícím (hudební nadání, manuální zručnost, tvořivost i pouhé záliby), neboť ve vynikajících pak potomcích mohly se projevit zřetelně vlohy dané již předkům, u nichž se však vlivem prostředí neuplatnily. Pro tyto biologicko-eugenické záznamy upotřebí se ovšem i výsledků materiálu sociologického a lékařského. V rámci lékařsko-biologických šetření je záhodno pamatovati též na shromažďování obrazového materiálu, portretů, fotografií, rukopisů a pod.

Pro zpracování statistické je jedním z hlavních činitelů vhodná úprava kartotekových lístků, aby se daly snadno podle té které potřeby pořádati. Dá se to provésti barevnými lístky nebo jezdcí, číslováním a značkováním při jich psaní, takže není pak třeba znovu pročitati celé lístky. Lístky řadíme podle účelu, který pak sledujeme, ať je to již sledování chorob, úmrtnosti, za-

městnání, národnostních poměrů, délky věku, pigmentace a j. K úpravě a přehlednosti kartotéky, aby její pomocí bylo možné vysledovati i vzájemné prolínání rodů spřízněných, je sice třeba určité zručnosti, ale v případech vážného zájmu o rodopisnou práci lze si tuto zručnost zanedlouho osvojiti.

Účely, které vybudováním národní rodopisné kartotéky se dají sledovati, jsou tak rozmanité a závažné, že je již z předchozího stručného nástinu patrné, jak by bylo nutno důkladně a programově její pořizování připravit. Je jisto, že by její smysl ležel v historických dokladech, ale stejně by byl její smysl v programové práci přítomnosti pro budoucnost. Tu mám na mysli především úkoly eugenicko-biologické, pro něž důkladně a všestranně zpracovaný rodokmenový materiál je nezbytnou podmínkou, neboť jen z jeho záznamů lze vycházeti při všech záměrných plánech za udržení a posílení národního zdraví. Z toho plyne, že matriční práce byla by nutně doplňována i studii archivními a dotazníkovou a kcí zdravotní.

Archivy mohou znamenitou měrou přispěti tam, kde matriční záznamy jsou kusé, nebo dokonce scházejí; archivní záznamy by jistě doplnily mnohé nejasnosti rodokmenů a v mnoha případech by alespoň z části vyplnily scházející mezery. Jeť smyslem národní rodopisné kartotéky mezi jiným ukázati také vzájemnou příbuznost jednotlivých rodů, ke které se ovšem v největším počtu případů dochází až v daleké minulosti. Je tu opravdu velmi na místě přirovnání k rozvětvenému stromu. Husté jeho rozvětvení pozorováno toliko z kraje nedá ani tušiti, jak mnoho okrajových ratolestí vychází z některé společné větve, ukryté uvnitř při kmeni, ač zevně se zdá, že jde o bohatě rozvětvené větve samostatné. Tak i při studiu jednotlivých rodů, bylo-li by dosažitelné, jíti co nejdále do minulosti, by se ukázalo, jak mnoho rodin, dnes zdánlivě si zcela cizích, vyšlo kdysi ze společných předků. Jdouce po zachovaných stopách matričních i archivních, našli bychom jistě mnoho těchto společných výchozích rodů, o nichž nemáme dnes tušení, protože dosavadní rodopisné studie, prováděné soukromníky, jsou navzájem izolovány a není místa, kde by se práce vynaložená jednotlivci s ohledem na jejich rody mohla navzájem stmeliti v synteickou práci českého rodopisu celonárodního.

Stejně jako archivní studie by pomáhaly rodopisnému studiu v minulosti, pokud by šlo o zjišťování rodové posloupnosti, příbuznosti a věvení, tak bylo by nutno doplniti v přítomnosti a nedávné minulosti zjišťované údaje zdravotní spoluprací s lékařskými kruhy, myslím především nemocničními záznamy o léčených příslušnících zkoumaného rodu. Materiál uložený v chorobopisech veřejných i soukromých nemocnic je nevyčerpatelným zdrojem poznatků, o něž se může opírat eugenické šetření. Touto spoluprací opravily a doplnily by se především soukromé údaje, získané dotazníkovou

akcí po jednotlivých členech rodu; jistě však by byla vítána lékařskými kruhy samými, neboť mnoho důležitých vědeckých prací vycházejících z nemocničních záznamů bylo nakonec nedobrovolně přerušeno, protože se ztratila stopa a není dosud místa, kde by se takové záznamy mohly soustřediti, aby byly snadno získány kdykoliv v budoucnosti v případě praktické potřeby či pro vědecké účely. Národní rodopisná kartotéka — samozřejmě za nutných předpokladů, o nichž není potřeba se tu dále šířit — by tyto záznamy uchovala a tak vlastně zachránila materiál, který pro řešení určitých vědeckých otázek jest nezbytně nutný, ale dnes sotva do-
sažitelný.

Do značné míry obdobně byla by práce dotazníková a matriční doplněna i po stránce kriminologické spoluprací s příslušnými místy a pak by národní rodopisná kartotéka platně přispěla i k řešení otázky degenerovaných rodin; poskytovala by svými záznamy z minulosti skutečně nejvíce průkazného materiálu a podporovala svými záznamy sociálními a lékařsko-biologickými možnostmi odvodit závěry pro tuto naléhavou otázku. Stále nutno totiž mít na mysli široký národní význam, který by se zřízením národní rodopisné kartotéky sledoval a který přesahuje rámec rodopisného studia toliko historického rázu a smyslu; především už tím, že vedle minulosti je zaměřen i do budoucnosti, a za druhé, že se jeho program neomezuje na vybrané a vynikající rody, ale má za úkol zachytiti rodokmenové studie všech vrstev.

Zdá se, že dnešní doba jest zvláště vhodná k uskutečnění plánu, jehož potřeba byla od dlouhé doby pocítována těmi, kdož pracovali v genetice člověka a na každém kroku cítili, jak je jejich práce těžká, když není po ruce vhodně připravený vědecký materiál. Problém eugenických zásahů do organizování národa jako biologického celku má stránku vědeckou i technickou a pro obě je prvním požadavkem, aby byl znám materiál, který nutno vědecky zpracovati a technicky zvládnouti. Pro poznání lidského materiálu toho kterého národa je rodopisné badání nejlepší cestou, jak tento lidský materiál poznati co nejlépe a nejdůkladněji po všech stránkách, jichž znalost jest nezbytně nutná. Čím více rodokmenů národa sestavíme a prostudujeme, tím spíše můžeme říci, »jací jsme«, které jsou naše národní vlastnosti, jež zaručily naše trvání, a které jsou mezi nimi rysy, jež způsobily naše neúspěchy.

Nebylo možno, abych rozvedla do všech podrobností hlediska, podle nichž by bylo nutno pořádati záznamy navrhované národní rodopisné kartotéky. Uvedla jsem jen ta nejdůležitější, na něž nesmí se zapomenouti při složitosti této otázky na jedné straně a její — dnes více než kdy jindy — veliké důležitosti na straně druhé.

Je jisto, že by takováto národní rodopisná kartotéka sloužila především vědeckému studiu, jež je předpokladem správného uplatnění eugenických snah. K řešení eugenických otázek musí u nás

rozhodně dojíti a pokud byly a jsou dosud některé námitky proti oprávněnosti některých eugenických zásahů, vyplývaly vždy (a do značné míry oprávněně) ze skutečnosti, že není dosud po ruce dostatek průkazného materiálu. Doplňuji: průkazného materiálu domácího. Opakuji, že nelze jednoduše aplikovati cizí poznatky a cizí zkušenosti kdekoliv jinde získané, neboť povaha národa jako samostatné biologické jednotky, o níž se nedá vůbec pochybovati, vyplývá na jedné straně z dědičné konstituce jeho národních příslušníků, na druhé z vlivu prostředí, v němž žije. Žil-li náš národ tisíciletí v uzavřeném prostoru pohraničních hor a udržel-li se v moři nepoměrně většího národa německého jako samostatný celek, projevující se řečí a duchovními hodnotami, je jisto, že působily tu obě složky, jak dědičná (rodová) konstituce, tak i vliv prostředí této půdy, jež po tisíciletí byla naším domovem a to takovým, že netoužili jsme nikdy jeho rozsah rozšířiti, ale s vynaložením všech národních sil jej jen a jen bránili. Zamysleme se nad slovy naší národní hymny, tak odlišné svým výrazem od hymen jiných, a pochopíme, že jen genius národa vedl ruku Tylova, který tuto píseň skládal, aniž měl tušení, čím tato píseň nám bude, a přece vyjádřil v ní tak jasně a pravdivě podstatu našeho českství. Kolik jiných našich básnických duchů zamyslo se nad záhadnou mocí a přitažlivostí této tisícileté naší půdy, s níž už splynulo tolik minulých generací, ale z níž v zákonitém koloběhu přírody vznikají nové a nové a udržují tak národ, který se zde v dávnověku usadil a nalezl nejvhodnější podmínky svého bytí, i když ne vždy lehkého a pohodou provázeného. Toto tajemství půdy nám říká, že musíme ve všem a všude hledati vlastní cesty a při všech zamýšlených programech ptáti se nejprve této půdy a jen z ní vycházeti. Řekne nám vše, jen se jí ptejme a jen se jejími radami řídme.

A stejně tak ptejme se zase jen našeho živoucího materiálu od tisíciletí z generace na generaci přecházejícího a podle zákonů biologických plynulého tak, že dnešní navazuje na dávno minulý. I ten nám poví, jaký je náš národní charakter, ať fysický či duchový, v čem je jeho zvláštní ráz a jak se projevuje od staletí. Uvažme jen početný stav našeho národa po válce třicetileté a srovnajme jej s počtem dnešním a připomeňme si při tom zákony dědičnosti poznané moderní biologii. Již tato úvaha nás musí přivesti k závěru, že příbuzenské rodové poměry (a tedy i děděné základy vlastností) u nás jsou navzájem velmi blízké, když během 300 let mohl se nahraditi úbytek touto válkou způsobený. Taková národní rodopisná kartotéka by jasně ukázala, jak jednotlivé rody našeho národa jsou spolu spřízněny, a to v pravém slova smyslu pokrevně spřízněny. Pro málo početný národ platí vedle tohoto čistě českého osudu a z něho plynoucích následků (hned připomínám, nikterak škodlivých, jak zkušenost a dějiny ukázaly) ještě i ve zvýšenější míře než pro národy početné obecně platné poznání tak zvaného úbytku

předků. Jím vyjadřujeme zjev, že každý jedinec má ve skutečnosti mnohem méně předků, než by měl mít podle výpočtu, při samozřejmém předpokladu, že každý potomek má dva rodiče, z těch každý opět dva atd., takže první generace předků je dána počtem 2, druhá 4, třetí 8 (t. j. 2^1 , 2^2 , 2^3) a tak dále, takže n generace má 2^n členů. Patnáctá generace má tudíž 2^{15} členů, t. j. každý člen národa má mít v patnácté generaci 32768 předků. To se však nikdy neshoduje a vypracované rodokmeny ukazují, že tento počet předků je vždy nižší. Tak na př. pro Ptolemaea X. bylo zjištěno do 4. generace pouze 15 předků místo vypočítaných 30, neboť se ukázalo, že již v třetí generaci měl místo 8 jen 4 skutečné a ve čtvrté generaci místo očekávaných 16 jen 5 skutečných předků. Tento úbytek předků je podmíněn příbuzenskými sňatky, čili tak zvaným vnitřním (příbuzenským) křížením, které v celku uchází pozornosti, ale které můžeme dobře sledovati, všímáme-li si rodinných poměrů poněkud podrobněji na příklad na venkově. Národní rodopisná kartotéka by jasně ukázala toto vzájemné spříznění jednotlivých českých rodů a odvození jich od poměrně malého počtu původních rodin. Toto společenství předků znamená i společenství dědičí hmoty a vykládá nám zřetelně příčiny národní rodové konstituce, neboť vede k jistému konservatismu znaků a tím k jejich zesílení. Mohou to býti znaky výhodné, mohou to však býti i znaky nevýhodné — a tu bude právě úkolem eugenických zákroků, aby se po vyšetření získaného materiálu, shromážděného prací kartotéky, zamezilo šíření vlivů škodlivých a podporovalo šíření vloh výhodných. Kolik netušených možností se tu otevírá, budeme-li mít jednou skutečně vědecky propracovaný základ, který nemůže dát nic jiného než rodokmenné studium a jeho statisticko-historické zpracování! To je totiž dosud jediná cesta, kterou se můžeme přesvědčiti u člověka o zákonitostech dědičnosti; a znáti tyto zákonitosti je nutné, chceme-li vědeckou cestou usilovati o podporování biologické zdatnosti národa. Musíme v přítomnosti zpracovati minulost, abychom připravovali záměrně zdatnost v budoucnosti. Znáti tuto minulost je tu však podmínkou.

Pokusila jsem se v předchozím ukázati cestu, jak k poznání této minulosti lze dojít, a naznačila jsem již i některé zajímavé momenty, jež by se touto cestou teprve staly zřetelnějšími a pak buď nabádavými nebo výstražnými. Znovu připomínajíc skutečnost značné pokrevní příbuznosti našeho národa a jí podmíněnou konservativnost znaků s jejími výhodami i nebezpečími, končím — dnes věru časovými — slovy prof. Dr. Vladimíra Růžičky z roku 1922: *»Ovšem tento konservatismus, způsobený vnitřním křížením, může jinak zase mít dobrý účín na bytí národa. Podporuje soudržnost a svornost jeho příslušníků v dobách nebezpečí. Vědomí krevní jednoty jest totiž vždycky daleko pevnější páskou než pouhé vědomí jednoty státní a politické.«*

Dr Adolf Lud. Krejčík:

Karel Josef Kreutzberg a jeho rod.

(Trocha rodopisné methodiky a praktických rad.)

Počátkem r. 1938 byl jsem ze zahraničí požádán, abych přehlédl rozrod Karla Josefa Kreutzberga, někdejšího prvního jednatele-tajemníka Jednoty k povzbuzení průmyslu v Čechách, narozeného podle udání dne 12. května 1802 v Tachově a zemřelého dne 23. října 1870 v Praze ve farnosti svatoštěpánské. Předložený rozrod udával dále, že Kreutzberg byl třikrát ženat, a to v prvním manželství s Klárou Terezií, dcerou doktora chemie Jindřicha Viléma »von Coureur« rodem z Cvikova v Sasku — sňatku bylo prý požehnáno dne 14. září 1834 v kapli »Kostinecké« ve farnosti smíchovské. K druhému sňatku prý došlo s Emmou Augustou Reichenbachovou, dcerou obchodníka a magistrátního rady Kryštofa Adolfa Reichenbacha a Lisety, rozené Schäferové, v Augsburgu v chrámě sv. Oldřicha dne 27. ledna 1838, a třetí sňatek uzavřen byl prý v Drážďanech v kostele sv. Kříže dne 2. března 1840 s Adelaidou Matyldou, dcerou král. pruského majora Karla Jindřicha »von der Lütke« a Doroty Luisy, rozené Brückmannové. Všecky tři manželky Kreutzbergovy byly podle údajů rozrodu evangeličky, Kreutzberg sám prý katolík.

Z prvního manželství podle rozrodu uvedena dcera Žofie Emilie, narozená v Praze dne 28. července 1838, vdaná snad v Praze za Eduarda Karla Stengela, bankéře v Cvikově tamtéž dne 25. března 1823 narozeného a zemřelého v Berlíně dne 6. května 1887. Úmrtí Žofie Emilie Kreutzbergové-Stengelové udáno 19. únorem 1918 v Cvikově.

Z druhého manželství posla prý Alžběta Amalie Karolina, narozená ve farnosti týnské v Praze dne 28. listopadu 1838, z třetího manželství konečně čtyři dcery a syn, a to Marie v době rozrodu neznámé, Emilie Aloisie Eduardina, narozená v Praze dne 27. července 1842 a provdaná v Praze dne 28. září 1876 za král. saského majora Jiřího Schaffa, rozeného dne 17. června 1841 v saském Wildenthale, Klára Terezie, narozená v Praze dne 6. listopadu 1843 a provdaná v neznámé době snad v Praze za Františka Bambergera, syn Ludvík Vilém Jiří Kreutzberg, narozený v Praze dne 19. dubna 1845, zemřelý v hodnosti ředitele dolů v Mnichově dne 16. ledna 1911, ženatý od 10. září 1884 s Augustýnou Otilií Magdalenou Lumbovou, rozenou dne 27. května 1856 v Praze a zemřelou dne 13. dubna 1924 v Mnichově, a konečně dcera Virginie, o níž rozrodu bylo jen známo, že se vdala za Eberharda Haussmanna.

Rozrodu připojena poznámka, že jest velmi oprávněna domněnka, že Karel Josef Kreutzberg byl židovského původu, a že

dost, aby všechna data, pokud se týkají Prahy, byla přezkoušena, příslušně doplněna podle úředních pramenů, podle možnosti proveden vývod. Při rodišti Kreutzbergově, Tachově, bylo výslovně poznamenáno, že tam ani v katolických ani židovských matrikách nelze zápis o narození Kreutzbergově nalézt.

Kde by bylo hledané zápisy v pražských matrikách nalézt, bylo se podle zaslaného rozrodu nadíti na faře smíchovské snatek Kreutzbergův s Klarou Terezií »von Coureur«, na faře týnské zápis narození a křtu Alžběty Amalie Karoliny a na faře svatoštěpánské úmrtní zápis Karla Josefa Kreutzberga — z hledaných zápisů pouze tři!

Písemná poptávka u matrikáře židovské náboženské obce v Tachově přinesla zápornou odpověď s odůvodněním, že tamní starší matriky byly zničeny při požáru r. 1815. Též odpověď římskokatolického arciděkanství v Tachově po rodném neb křestním zápisu Kreutzbergově vyzněla záporně, potvrdila však mou domněnku, že by arciděkanství mohlo mít nějaké zápisy o Židech, v Tachově kolem r. 1800 usedlých, třeba by v nich příjmení Kreutzberg nepřicházelo.

Než došly písemné odpovědi z Tachova, nahlédl jsem do oddací matriky smíchovské. Vlídny správce matrik arciděkanství smíchovského, úřadující p. kaplan, byl by se mne rád zbavil, když jsem mu oznámil, že hledám zápis o sňatku v kapli »Kostinecké«, odkazem na evangelickou faru kostnickou. Když jsem trval na své žádosti o nahlédnutí do katolické oddací matriky smíchovské, přece jen mi ji předložil a byl velmi překvapen, když jsem mu hledaný zápis v »Matrica copulatorum ex loco Smíchov sub me curato Antonio Lagler«, tomus X., fo 97v ukázal na doklad své domněnky, že »Kostinec« rozrodu jest jistě špatně čteno. V matrice totiž při oddacím zápisu jest latinská doložka: »Copulavit delegatione data admodum reverendus dominus Franz Lampa, curatus Libotii (= Liboc u Prahy), delegatione mea in filiali capella Cosirž (= Košíře). Testor Svoboda, curatus.« Tedy žádná »Kostinecká« nebo kostnická kaple, nýbrž kaple v Košířích!

Oddací zápis německý pod datem 14. září 1834 jmenuje ženicha Karla Josefa Kreutzberga jednatelům Jednoty k povzbuzení průmyslu (Geschäftsführer der Gewerbsvereinskanzlei zu Prag), praví o něm, že jest synem Davida Aschera Kreitzberga (!) a Terezie rozené Adlerové a 32 roky starý. Nevěsta sluje Klára Terezie, manželská dcera Jindřicha Viléma Coureura, doktora chemie, z Cvikova v Sasku, a matky Žofie, rozené Stengelové, 24 roků stará. Nevěsty týká se též údaj o bytu v čp. 184 na Smíchově (Radlická tř.). Náboženství ženichovo bylo katolické, nevěsty protestantské. Svatebními svědky jmenováni jsou: Matyáš Kron, c. k. guber-

niální rada, Josef hrabě Dietrichstein a Josef hrabě Nostitz.

Podle stáří snoubenců byl ženich Kreutzberg narozen roku 1802 a nevěsta Coureurová, správně Kurrerová, roku 1810. U osobních údajů ženichových jest překvapující opomenutí vyznačení manželského původu a dvojí příjmení u otce ženichova Ascher-Kreitzberg; při tom Kreitzberg psáno s ei místo očekávaného eu. Neočekávané jest též opomenutí údaje o náboženském vyznání rodičů Kreutzbergových. Vzácní jsou všichni svědkové, guberniální rada a dva vysocí šlechtici, původce a první generální ředitel Jednoty k povzbuzení průmyslu v Čechách hrabě Josef Dietrichstein z proskovsko-leslieovské větve, syn knížete Františka Josefa Jana Dietrichsteina, zvláštní příznivec Kreutzbergův¹⁾ a Josef Ditmar hrabě Nostitz, c. kr. komoří, taktéž člen ředitelstva Jednoty.²⁾

Společensky vynikající svědkové sňatku ukazují, že se Kreutzberg, tehdy stále ještě neplacený kancelářský praktikant guberniální výpravný, leč mezi průmyslníky již chvalně známý tajemník »průmyslových výstav a Jednoty k povzbuzení průmyslu«, sňatkem znamenitě povznesl, uvážíme-li, do jaké rodiny se přiznil. Otec nevěstin, ježž oddací matrika smíchovská jmenuje »Jindřich Vilém Coureur, doktor chemie«, slul správně Vilém Jindřich von Kurrer, neboť pocházel ze starého pošlechtěného rodu někdy Jakuba Kurrera, správce normberského purkrabství, kterého císař Ferdinand I. povýšil do stavu šlechtického. Vilém Jindřich narodil se dne 8. června 1781³⁾ v Langenbrandu ve Württembersku z otce PhDr Jindřicha z Kurrerů, své doby vynikajícího latinského básníka, který zemřel r. 1827 jako děkan v Reutlingen. Životní dráha synova šla jiným směrem než otcova. V šestnácti letech přišel Vilém Jindřich Kurrer do kanceláře Rodmerovy kartounky v Grossenhainu v Sasku, kde sebevzděláním získal si takových vědomostí ve vědách technických, zejména chemii, že již jako dvacetiletý pilně přispíval do časopisů, vydávaných chemikem a technologem Zikmundem Bedřichem Hermbstädtem⁴⁾ (1760—1833), nikoliv Helmstädtem, jak čteme v Czikan-Gräfferově »Oesterreichische National-Encyklopädie«, články o bílení, barvení a tisku látek. Počátkem XIX. století přešel do Cvikova v Sasku, kde se oženil s Žofií Stengelovou, z kteréhož manželství posla Kreutzbergova první choť Klára Terenzie, v Cvikově narozená. Za následujícího pobytu v Augsburgu

¹⁾ Bedřich Mendl, *Český průmysl před sto lety a počátky Průmyslové jednoty*, (Praha, 1934) str. 25 d.

²⁾ Constantin von Wurzbach. *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*, Mendl, l. c. 73.

³⁾ *Riegrův Slovník Naučný* IV., 1080. Czikan-Gräffer *Oesterreichische National-Encyklopädie* VI., Suppl. 528—529 (Wien, 1835, 8°) udává za datum narození 8. červen 1782.

⁴⁾ Srv. C. Leisenwitz, životopis v *Allgemeine Deutsche Biographie* XII., 190—192 (Leipzig, Duncker & Humblot, 1880, v. 8°).

seznámil se s Janem Bohumilem Dinglerem⁵⁾ (1778—1855), s nímž roku 1818 vydal německý překlad E. Bancroftova díla o barvířství⁶⁾ a v dalších letech pilně spolupracoval na chvalně známém odborném časopise »*Polytechnisches Journal*«, který Dingler od r. 1820 vydával. Společnou prací s Dinglerem zpracoval též jiné, tou dobou hledané odborné dílo o barvířství, Vitalisovo, které vydáno bylo r. 1824 pod názvem »*Grundriss der Färbekunst*«. Jako vynikající praktik v oboru barvířství a tisku tkaných látek, který si získal velké zásluhy o užití chemických objevů v jmenovaných oborech průmyslu a pro své vlastní objevy některých nových barviv, poctěn byl Kurrer roku 1823 státovědeckou fakultou landshutské university diplomem čestného doktora. Od roku 1832 byl dr. Kurrer ředitelem továren na bavlněné látky firmy bratří Porgesů v Růžodole, části dnešního Karlína, a na Smíchově. Později (r. 1845) věnoval se pouze literární činnosti, zůstává v Praze v čp. 985-II.⁷⁾ V letech padesátých minulého století odstěhoval se do Cvikova v Sasku, kde zemřel v prosinci roku 1862.⁸⁾

⁵⁾ Srv. Karmasch, biografie Dinglera v *Allgemeine Deutsche Biographie* V., 239—240. (Leipzig, Duncker & Humblot, 1877, v. 8°)

⁶⁾ E. Bancroft, *Englisches Färbebuch, oder gründliche Untersuchung über die Natur beständiger Farben und der besten Verfahrungsart, solche in der Färberei und Kattundruckerei hervorzubringen*. Aus dem Englischen übersetzt von Dr. J. A. Buchner und mit Anmerkungen und Zusätzen von Dr. J. G. Dingler und W. H. von Kurrer. Nürnberg, Johann Leonhard Schrag, 1818, v. 8°, 2 sv.

⁷⁾ *Schematismus für das Königreich Böhmen* (1846—1848).

⁸⁾ Ze spisů Kurrerových našel jsem v pražských knihovnách mimo spisy výše uvedené ještě tyto: *Die Kunst vegetabilische, vegetabilisch-animalische und rein animalische Stoffe zu bleichen*. Mit 8 Kupfertafeln und 5 Tabellen. Nürnberg, Joh. L. Schrag, 1831, gr. 8°. — *Das Neueste, oder die neuesten Erfahrungen in der Weichkunst, als Supplement zu des Verfassers Kunst vegetabilische, vegetabilisch-animalische und rein animalische Stoffe zu bleichen*. Nürnberg, Joh. L. Schrag, 1838, gr. 8°. — *Geschichte der Zeugdruckerei, der dazu gehörigen Maschinen und Hilfswerkzeuge und der Erfindungen im Gebiete des Kolorits für den Baumwollen-, Leinen- und Schafwollendruck bis auf die neueste Zeit*. Mit Beiträgen von Dr. K. J. Kreutzberg. Nürnberg, Joh. L. Schrag, 1840, 8°. Mit mehreren Abbildungen und Tabellen. 2. vyd. tamtéž 1844. — *Die Druck und Färbekunst in ihrem ganzen Umfange*. I.—III. Wien, Gerold & Sohn, 1848—1850, 8°. — *Das Bleichen der Leinwand und leinenen Stoffe*. Braunschweig, 1850, 8°. — *Ueber kieselsaure Verbindungen (Wasserglas) und deren vortheilhafteste Verwendung in der Druck- und Färbekunst* Zwickau, 1857, 8°. — *Das Neueste aus dem Gebiete der Druck und Färbekunst* Berlin, 1858, 8°. — Vedle těchto samostatných publikací napsal články do Dinglerova *Magazin für die Druck-, Färbe- und Bleichkunst* a *Polytechnisches Journal*, do Ersch-Gruberovy *Encyklopädie*, Karmarsch-Heerenova *Technisches Wörterbuch*. Do *Mittheilungen für Gewerbe und Handel*, redigovaných Kreutzbergem, přispěl články: *Anwendung der färbigen Ochsenzunge (Anchusa tinctoria) in der Baumwollen-, Leinen-, Seiden- und Schafwollfärberei* (Prag, 1834—1835, Band I, 13—18); *Holz zu färben und zu beizen* (I, 87—94); *Die Orseille, ihre Bereitung und Anwendung in der Färbekunst* (I, 146—149); *Die Cochenille, ihre Gewinnung, Bereitung und Anwendung* (I, 229—242); *Ueber die Fabrikation des rothen Saffians (Maroquins)* (I, 274—282); *Ueber das Bleichen der leinenen Lumpen (Hadern) durch*

Druhá přímá stopa, vedoucí k úmrtní matrice fary svatoštěpánské na Novém městě pražském,⁹⁾ potvrdila správnost úmrtního data Kreutzbergova a zápis sám podal cenné doplňky: Doba úmrtí blíže určena hodinou smrti, v 11 hodin dopoledne, také zapsáno datum a místo pohřbu, 26. října na Olšanech; pohřbíval P. Ignác Řivnáč. Zesnulý jmenuje se v zápise »Karel Josef Kreuzberg«, — psáno bez t —, jeho stav vyznačen slovem ženatý, katolík, doktor filosofie, rodilý z Tachova v Čechách. Stáří zemřelého udáno číslem 69 let, rok narození podle toho by byl 1801 neb 1802. Za chorobu a příčinu smrti uvedeno jest podle ohledacího listu lékařského ochrnutí plic s dodatkem »Repente mortuus«. Za místo úmrtí udán dům čp. 552-II. v Praze (Karlovo nám. 36).¹⁰⁾

Třetí a poslední přímý poukaz rozrodu na křest Kreutzbergovy dcery Alžběty Amalie Karoliny ve farnosti Panny Marie v Týně osvědčil se při nahlédnutí do příslušné matriky správným, pokud se data narození i křtu týče t. j. 28. listopadu 1838.¹¹⁾ Zápis matriční přinesl však vitané doplňky: Dítě křtěné, manželská dcera rodičů Karla Josefa Kreuzberga (zase psáno bez tz), doktora filosofie, syna Davida A. Kreuzberga a Terezie, rozené Adlerové, a Emmy Augusty, dcery Kristiana Adolfa Reichenbacha, magistrát-ního rady v Augsburgu, a Alžběty, rozené Schäferové, narodilo se v domě čp. 560-I., tedy na Starém městě, v ulici Celetné čís. 16.

Chlor zur Erzeugung weisser Papiere, nebst Beschreibung eines neu er fundenen Apparats hiezu (I, 315—325) a Ueber chromsaure Verbindungen und deren Anwendung in den Künsten, Fabriken, Manufacturen und gürgerlichen Gewerben (I, 366—377).

⁹⁾ Liber mortuorum litt. K. 9. IX. 1854 až 21. XI. 1873, tomus X., fo. 470 v—471 r.

¹⁰⁾ Úmrtní datum Kreutzbergovo 23. října 1870 nalezneme též v zápise starého ohlašovacího oddělení pražského policejního ředitelství pod značkou »Lit. Kreu, pag. 3«, kde zaměstnání hlášeného jest označeno slovy »Dr. Chemie, Bergwerksbesitzer«, rok narození jeho udán rokem 1802 a rodištěm Tachov. První hlášení bytu Kreutzbergova — zápisy policejní píší Kreuzberg — datované jest z 19. srpna 1852, ač v ohlašovacím listě zapsána jsou starší bydliště z let 1830—1852 v domech čp. 560-I. Celetná ul. 16, 193-I. Křížovnické nám. 2, 1332-II. Na Florenci 17, 1023-II. Na Florenci 15, 1363-II. Krakovská ul. 12 a 573-II. Žitná ul. 34. V posledním domě bydlila rodina Kreutzbergova od 19. srpna 1852 do 14. května 1860, kdy se přestěhovala do domu čp. 552-II. Karlovo nám. 36 a Malá Štěpánská ul. 4, kde zemřeli jak Karel Josef Kreuzberg tak jeho choť Adelaida Matylda rozená von Lütke. Ohlašovací list Kreutzbergův na policejním ředitelství zná pouze dvě manželky Kreutzbergovy: Emmu rozenou r. 1813 v Augsburgu a Adelaidu rozenou sv. pí. von Lütke, narozenou r. 1808 a zemřelou dne 20. dubna 1876. Z dětí zapisuje ohlašovací list dcery Žofii Emilii, provdanou za bankéře Stengela v Žitavě (Zittau) [!], rozenou 1835, Alžbětu Amalii, rozenou 1838, Marii Aloisii, narozenou 1841 a zemřelou prý 23. února [!] 1881 v Schönfeldu, Emilii Luisu, narozenou 1842 a provdanou za Bambergera v Žitavě [!], Klaru Terezii, rozenou 1843, a Virginii, narozenou 1849 a provdanou za Eberharta Hausmanna, jakož i syna Ludvíka Jiřího, narozeného roku 1845.

¹¹⁾ Geburtsbuch 27. IX. 1837 — 29. VIII. 1846 T(einensis) B(aptizatorium) 1837—1846, tomus XIV., pag. 65—66 = fo. 33'—34.

Kmotru, Alžbětu Schäferovou, patrně babičku, po níž křtěnka dostala také první křestní a volací jméno, zastoupil otec, který se podepsal jen »Karl Kreuzberg«. Svědky křtu byli podle zápisu křtícího týnského faráře Viléma Gevinnera Karolina Pronenboldová, choť obchodníka, katolička, a Meinhard Karel Ritter, obchodník. Jak patrně třetí křestní jméno křtěnky Karolina dáno dítěti podle svědkyně.

Ze zápisu matričního dověděli jsme se, že manželé Kreutzbergovi koncem roku 1838 bydleli na Starém městě pražském v čís. pop. 560, Celetná ul. 16, že Karel Josef Kreutzberg nebyl již jednatelem-tajemníkem Jednoty k povzbuzení průmyslu, že však dosáhl doktorátu filosofie a že z příjmení starého otce Davida Aschera Kreuzberga první příjmení Ascher zkráceno pouhou písmenou A. v jméno osobní. Děd dítěte se strany matčiny nejmenuje se v křestním zápise Kryštof Adolf Reichenbach, jak jej jmenoval zasláný rozrod, nýbrž Kristian Adolf.

Tři rodopisná data rozrodu, pokud byla místem zápisu blíže naznačena, byla tedy nalezena a rozrod bylo možno rozmnožiti a doplniti novými rodopisnými daty, bytem manželů Kreutzbergových na Starém městě ve farnosti týnské naznačena další stopa: bylo třeba prozkoumati týnské matriky.

Křestní matrika týnská, a to týž svazek, »tomus XIV.«, znamenala pak, že se 22. března 1841 v domě čp. 560-I. (Celetná ul. 16) narodila a dne 31. března téhož roku v chrámě týnském pokřtěna byla katolicky Marie Luisa Vilemina, manželská dcera Karla Josefa Kreutzberga, doktora filosofie, syna vlnářského dělníka (»Wollenarbeiter«) Davida A[schera] Kreutzberga v Tachově v kraji plzenském, a Adelaidy Matyldy, dcery svob. p. Karla Jindřicha Adolfa Kristiana Alexandra »von der Lütke« z Nového Ruppina a Doroty Luisy, rozené Brückmannové. Jako kmotry zapsány jsou Karolina Matoušová (Mattausch, píše se v matrice), manželka Václava Matouše, pražského malíře pokojů, Marie baronka von der Lütke, rozená Plümike-ová a Luisa Dorota von der Lütke, rozená Brückmannová. Na místě obou baronek von der Lütke podepsal zápis otec křtěnky Kreutzberg. Svědkem křtu jest první tchán Kreutzbergův Dr Vilém Jindřich von Kurrer, k jehož podpisu křtící farář Vilém Gevinner připojil německy, jak jest psán celý zápis, »doktor státovédecké vědy« s odkazem »Vide Fasc. A. 842 Kreuzberg No 24.« Porodní bábou byla podle matriky Karolina Matoušová z čp. 82-I., (Křížovnická ul. 5), totožná, tuším, s první kmotrou, která držela při křtu, jemuž byli osobně přítomni jen Dr Kreutzberg a Dr von Kurrer, křtěnku na rukou.

Zápisem tímto jest podrobně doložen záznam výše zmíněného rozrodu, který zná jediné jméno Marie, dcery z třetího manželství Kreutzbergova, neudává však ničeho o době narození a křtu, nezná

těž kmoter a svědků, neví, kde se tato dcera narodila a kde a kým byla křtěna. Nově se tu dovídáme o stavu otce Davida A. Kreutzberga — z příjmi Ascher opět zkratkou učiněno jméno osobní — že byl vlnářským dělníkem («Wollenarbeiter») v Tachově, vidíme, že se Dr Karel Josef Kreutzberg znovu oženil po třetí s Adelaidou Matyldou »von Lütke«, jejíž otec zapsán s neméně než pěti křestními jmény. Víme-li již z předchozích zápisů, že Karel Josef Kreutzberg byl katolík, o manželce Adelaidě Matyldě nevíme z tohoto zápisu, jakého byla náboženského vyznání. O tom se dovíme z dokladu, na nějž odkazuje poznámka faráře Gevinnera slovy »Vide Fasc. A. 842 Kreuzberg No 24«, o němž za chvíli promluvíme. Jako u Alžběty Amalie Karoliny zastoupil otec Karel Josef Kreutzberg vlastní kmotru, tak i zde zapsal do matriky jména kmoter, z nichž první, jejíž křestní jméno dostává i naše křtěnka, byla patrně ujcová matky křtěnčiny, druhá babička křtěnčina, od níž pochází druhé křestní jméno novorozenátka. Svědkem, jak již řečeno, byl též první tchán Kreutzbergův, což svědčí o tom, že smrti první choti Kreutzbergovy nebyly přerušeny příbuzenské vztahy obou mužů, nýbrž naopak stále trvaly.

Nový sňatek Kreutzbergův, jež předchází křestní zápis předpokládá, jest doložen výše zmíněným aktem »No 24 z fasciklu A. 824 Kreuzberg« farního archivu týnského. Jest to opis oddacího listu dd. Drážďany 2. března 1840, vydaného D. Kristianem Mořicem Heymannem, konsistoriálním radou a superintendentem a Bedřichem Augustem Seidelem, kostelníkem (Kirchner) o sňatku Karla Josefa Kreutzberga, doktora filosofie a chemie, rytíře císařského ruského řádu sv. Anny, vdovce katolického vyznání v Praze, s Adelaidou Matyldou svob. paní von der Lütke, pozůstalou dcerou po Karlu Jindřichovi Adolfovi Kristianovi Alexandrovi von der Lütke, královském pruském majorovi ve vojsku a dědičném lenním a soudním pánu na Schleibendorfu, protestantského vyznání. Sňatek byl požehnán podle oddací knihy drážďanské sub nro 52 anni 1840 v chrámě Kříže (Kreuzkirche) dne 2. března 1840.

Tento sňatek vyvolává ovšem potřebu poohlédnouti se po svědectví o úmrtí druhé choti Kreutzbergovy Emmy Augusty, rozené Reichenbachové. Zápis o tomto úmrtí nalézá se v úmrtní matrice pražské týnské fary ke dni 9. prosince 1838 na str. 437, kde se dočteme, že uvedeného dne zemřela v domě čp. 838-I. t. j. na Starém městě pražském v ulici Klášterské čís. 15, Emma, manželka doktora Karla Kreuzberga, protestantka, 25letá, na stoupnutí mléka na mozek («Versetzung der Milch aufs Gehirn»), jak zapsal farář Vilém Gevinner.¹²⁾ Podle zápisu tohoto nezemřela choť Kreutzbergova v jejich bytě v Celetné ulici čís. 16, nýbrž v čís. 15 Klášterské ulice.

¹²⁾ Sterberegister — T(einensis) M(ortuorum) 1816—1846, tomus VII., pag. 437.

Tím byly zatím shledány všechny doklady matriční, k nimž na ráz vedly poukazy rozrodu neb další matriky zjištěných far. Údaje o bytu Kreutzbergových, které by objevily další prameny matriční v 38 pražských farách, bylo nyní nutno jinde nalézt. Zpráva oddacího zápisu smíchovského ze 14. září 1834, jmenující Kreutzberga jednatelem-tajemníkem Jednoty k povzbuzení průmyslu, vedla jednak k literatuře o dějinách Jednoty a tím k literárním zprávám o Kreutzbergovi, k životopisným pomůckám a k archivním zprávám popisného úřadu hlavního města Prahy, ohlašovacího oddělení policejního ředitelství a někdejšího okresního soudu na Novém městě pražském. První část příjmení otce Davida Aschera-Kreutzberga, Ascher, i jeho osobní jméno David budily, tuším, přirozeně podezření, že běží buď o Žida israelitu neb aspoň o Žida konvertitu. Bylo se tudíž také třeba poohlédnouti po archivačních soupisu Židů a konvertitů v Čechách z konce XVIII. a počátku XIX. století.

O době Kreutzbergova jednatelství-tajemnictví v Jednotě dodala hojně zpráv kritická práce prof. Dr. Bedřicha Mendla *»Český průmysl před sto lety a počátky Průmyslové jednoty«*,¹³⁾ která vedle kritického přehledu starších prací o dějinách Jednoty, zejména Dietrichstein-Kreutzbergova spisku z r. 1833¹⁴⁾ a Dr. Františka Ladislava Riegra z r. 1858,¹⁵⁾ první osvětluje v širokém rámci hospodářského života vývoj našeho průmyslu nejen podle dosavadní literatury předmětu, nýbrž zvláště podle archivních, úředních listin a spisů. Po stopách práce Mendlovy bylo možno pro životopisná data Kreutzbergova nalézt mnoho zpráv v úředních spisech pražského gubernia v archivu ministerstva vnitra, které mi s nevšední ochotou byly předloženy.

Guberniální spisy spolu se schematismy Českého království¹⁶⁾ osvětlily nejen úřední dráhu Kreutzbergovu v desetiletí 1826—1835, nýbrž i na doby předchozí i následující vrhly dostatečné světlo.¹⁷⁾

¹³⁾ Zvl. ot. ze sborníku *»100 let Jednoty k povzbuzení průmyslu v Čechách«*, Praha, typ. Dra Eduarda Grégra a syna, 1934, v. 8°, str. 168.

¹⁴⁾ *Der Verein zur Ermunterung des Gewerbsgeistes in Böhmen, seine Begründung und Wirksamkeit. Aktenmässig dargestellt von Karl Josef Kreutzberg*. Prag, 1833, Druck und Papier von Gottlieb Haase Söhne, 8°, str. 80. — Spisek jmenuji Dietrichstein-Kreutzbergovým v důsledku kritického rozboru Mendlova (l. c. 22 a 74—75) a podle Dietrichsteinova dopisu ze dne 11. února 1833 ve fondu archivu min. vnitra, presid. 1831—1835, sv. 25, čís. 5, část. 2.

¹⁵⁾ Dr Fr. Lad. Rieger, *Geschichte des Vereins zur Ermunterung des Gewerbsgeistes in Böhmen, herausgegeben bei Gelegenheit der Feier seines 25 jährigen Bestandes am 7. März 1868*. Prag, 1858, Druck von Friedrich Rohlféck, 8°, str. 72.

¹⁶⁾ *Schematismus des Königreichs Böhmen für das Jahr 1826* (ročně až do r. 1836). Herausgegeben von der königl. böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften mit Sr. k. k. Majestät allergnädigstem privilegio privativo. Prag, typ. Gottlieb Haase Söhne, 1826—1836, m. 8°.

¹⁷⁾ V své řeči na valné hromadě Jednoty k povzbuzení průmyslu, konané dne 26. března 1845, prohlásil Kreutzberg podle zprávy v *Encyklopä*

Dočteme-li se v příslušných ročnících schematismu, že v letech 1827—1828 byl náš Kreutzberg kancelářským praktikantem u krajského úřadu v Plzni, sloužil-li v letech 1829—1835 dále jako kancelářský praktikant v guberniální výpravně, najdeme tu též Kreutzbergova bydliště na Menším městě pražském. Nejprve roku 1829 bydlil v domě čp. 258, Malostranské nám. 15, v l. 1830—1834 v domě čp. 47, Mostecká ul. 14, odkudž se na rok 1835 přestěhoval do domu čp. 506 (U Sovových mlýnů 14).

Z úředního spisu čj. 1678 ze dne 22. března 1831, jímž gubernium podává nejvyššímu kancléři Antonínovi Bedřichovi hraběti Mitrovskému vyjádření o Kreutzbergově žádosti za podporu, podané přímo císaři,¹⁸⁾ dovídáme se, že Karel Josef Kreutzberg poslouchal prý v l. 1819 a 1820 filosofické vědy na universitě v Erlankách¹⁹⁾ a v roce 1824 vychodil s dobrým výsledkem kurs pro kandidáty na hlavní škole v Plzni.²⁰⁾ Dále se o něm výslovně praví,

dische Zeitschrift des Gewerbswesens V. Jg. (1845) S. 435—436: »Ich habe selbst fast 10 Jahre bei Staatsbehörden und den grössten Theil dieser Zeit bei der hiesigen hohen Landesstelle in verschiedenen Departements gedient.«

¹⁸⁾ Archiv min. vnitra, presid. 1831—1835, sv. 3, čís. 3 (str. 5 a d.).

¹⁹⁾ Také v Czikann-Gräfferově »*Oesterreichische National-Encyklopädie*« VI, 520 čteme, že Kreutzberg »bezog nach erhaltener Vorbildung die Universität Erlangen. Er studierte daselbst von 1818—22 nächst Philologie, die philosophischen und pädagogischen Wissenschaften, 1822 in sein Vaterland zurückgekehrt, vertauschte Kreutzberg bald die betretene pädagogische Laufbahn mit dem Kanzleidienste, den er 1826 als Praktikant bei dem Pilsner Kreisamte antrat.« Správnosti těchto údajů, pocházejících patrně přímo od Kreutzberga, jasně odporují zjištěné skutečnosti.

Dotazem u universitního archivu v Erlankách jsem zjistil, že »ausweislich der Akten ist an der Universität Erlangen weder ein Studierender namens Kreutzberg noch ein Ascher immatrikuliert gewesen« (Dopis z 15. září 1938). Také zpráva v nekrologu *Bohémie* (Abendblatt č. 253 z 24. října 1870), že Kreutzberg studoval filosofii a cameralia v Tubinkách, kde se dostal do styku s Schellingem a Jeanem Paulem, jest mylná, neboť podle zprávy universitního archivu v Tubinkách z 27. září 1938 »in unserem »Verzeichniss der Studierenden der Universität Tübingen« ist in der Zeit von Wintersemester 1817 bis Sommersemester 1822 weder ein Kreutzberg noch ein Ascher genannt.« Údaj Czikann-Gräfferův, že Kreutzberg již v útlém mládí přišel do Bavor ke svým příbuzným, a okolnost, že v roce 1837 byl udělen Kreutzbergovi čestný doktorát filosofie mnichovskou universitou, mohly by vésti k domněnce, že snad studoval na bavorské universitě v Landshutě. Tomu však odporuje skutečnost, potvrzená dopisem universitního archivu mnichovského dd. 8. prosince 1938, v němž k mému přímému dotazu odpověděno slovy: »Kreutzberg hat auch nicht in den Jahren 1817—1822 in der Universität Landshut, der Vorgängerin von München, studiert.« — Universitní studie Kreutzbergovy jsou jak viděti pouhou bájkou!

²⁰⁾ Stylisace německého úředního spisu zní: »Der Bittsteller, welcher unter dem Namen Karl Jos. Kreuzberg in den Jahren 1819 und 1820 die philosophischen Wissenschaften an der Universität Erlangen gehört und im Jahre 1824 sich dem Unterrichte für Schulkandidaten an der pilsner Hauptschule mit gutem Erfolge unterzogen hatte, gehörte seiner Geburt nach zu den mosaischen Glaubensgenossen und erhielt über dessen, von dem erzbischöflichen Consistorium unterstütztes Einschreiten die Bewilligung zur heiligen Taufe im Jahre 1825 nach Ausweis der angeschlossenen Gubernialverhandlungsakten

že od narození byl mosaického vyznání a že na svou žádost, podporovanou arcibiskupskou konsistoří, obdržel povolení ke křtu v roce 1825 podle připojeného guberniálního spisu čj. 13.331. Brzo po svém křtu zažádal Kreutzberg o připuštění ke kancelářské praxi u krajského úřadu v Plzni, poněvadž prý tam bude až do svého ustanovení podporován, leč byl guberniem se svou žádostí odmítnut čj. 7101 ze dne 15. prosince 1825. Teprve na opětovnou žádost krajského úřadu plzenského ze dne 6. února čj. 57 bylo Kreutzbergovo přijetí do kancelářské praxe v Plzni guberniem povoleno čj. 713 ze dne 11. února 1826,²¹⁾ poněvadž podle zprávy krajského hejtmána Karla Breinla byla prokázána nutná potřeba druhého kancelářského praktikanta. Sustentační revers nebyl tehdy od Kreutzberga přes výslovný úřední předpis vyžádán, což po letech způsobilo guberniu značnou nepříjemnost. Zmíněný revers krajský úřad nevyžádal, poněvadž se Kreutzberg prokázal vysvědčením ze dne 30. září 1825, jímž bylo prokázáno, že se již po tři roky — byl tedy Kreutzberg od r. 1822 již v Plzni — živí četným soukromým vyučováním, v němž doufal, že bude moci také za své úřední praxe pokračovati. Spis, z něhož naše zprávy čerpáme, nečiní zmínky o dotazu krajského hejtmána plzenského (guberniální čj. 4936) ze dne 28. srpna 1826, zda možno podle nejvyššího rozhodnutí ze dne 3. června 1826 ve věci, blíže neoznačené, ponechat Kreutzberga v státní službě, když před svým vstupem do služby byl v trestním vyšetřování. Podle rozhodnutí gubernia z 31. srpna 1826 se císařské rozhodnutí nevztahovalo na případ Kreutzbergův, jímž asi míněno jeho opožděné dostavení se k odvodu.²²⁾

Podle dalšího líčení dříve zmíněného spisu nedařilo se však Kreutzbergovi v jeho praktikantství v Plzni po stránce hmotné, poněvadž se nemohl soukromým vyučováním dostatečně vydržovati a dvojím zaměstnáním trpěl na zdraví. Gubernium na jeho žádost o přiznání vyživovacího příspěvku, kterou krajský úřad s doporučením předložil čj. 604 ze dne 31. prosince 1827 a guberniální protokol přijal pod čj. 40 ze dne 3. ledna 1828, nepřistoupilo a jen hledíc na jeho potřebnost a chvalnou dobrou jeho upotřebitelnost obmyslilo jej podporou 40 zlatých.²³⁾ Počátkem roku 1828 za do-

(N. 13.331 mit 1 Beilage samt Konzept).« Vztažná věta zamlčuje neb aspoň zastírá, tuším, že Kreutzberg studoval pod nevlastním jménem, když po otci slul Ascher.

²¹⁾ Tento spis jest sice zapsán pod uvedeným jednacím číslem v podacím protokolu gubernia roku 1826 pod datem 8. února, ale v příslušném fasciklu guberniální registratury »Fasc. 3 a/10« dnes není.

²²⁾ O tomto dotazu a jeho vyřízení jest pouze záznam v podacím protokole guberniálním z r. 1826 pod datem 30. srpna, spis však sám není v registratuře dochován.

²³⁾ Přípis krajského úřadu plzenského i s vyřízením jest poznamenán v podacím protokolu guberniálním, celý spis v registratuře však opět není. Žádost Kreutzbergova byla referentem asi pokládána za nezvyklou u prakti-

volené, kterou ztrávil Kreutzberg v Praze, získal v několika lepších domech příslib domácího učitelství, i žádal s podporou krajského úřadu plzenského o povolení k přestupu k zemskému úřadu do Prahy, kde doufal, že vedle domácího učitelství též literární činností spíše si opatří vedlejší příjmy.²⁴⁾ Žádost byla postoupena ředitelství guberniální kanceláře, která ji také doporučila, poněvadž trpěla citelným nedostatkem zaměstnanců, ponechávajíc při tom guberniu, aby samo rozhodlo, má-li býti od Kreutzberga žádán předepsaný sustentační revers. Podle referátu (gub. spis čj. 22.482) zmíněný revers byl mu prominut, poněvadž jednak běželo o přesazení již přijatého kancelářského praktikanta krajského úřadu, jednak bylo známo, že žadateli jsou v Praze zajištěny podpory, zejména guberniálního rady knížete Rudolfa Kinského, a Kreutzberg povolán do Prahy, kde byl přidělen guberniální výpravně.²⁵⁾

Podle uvedené úřední zprávy se Kreutzberg ve službě velmi osvědčoval jak v Plzni tak v Praze,²⁶⁾ a služby jeho byly mimořádně odměňovány jak knížetem Kinským honorářem za opisování normalii, tak dvorskou komorou, která mu r. 1829 a 1830 udělila výpomoc po 50 zlatých, i zemským úřadem, který mu přidělil interkalár 42 zlatých konvenční měny z remunerace, vyplácené nejstaršímu kancelářskému praktikantu z náboženského fondu. Naše úřední zpráva se domnívá, třeba že výslovně podotýká, že Kreutzberg nemá jmění, že soukromé podpory a opisovačství s uvedenými výpomocemi stačí jeho nejnutnějším potřebám, když se při svých příjmech velmi slušně — »sehr anständig«, jak stojí ve zprávě — šatí.

Citovaná zpráva ač zjišťuje, že Kreutzbergova žádost, přímo císaři podaná, »das seinen vormaligen Glaubensgenossen eigene Benehmen noch immer sehr verräth«, neprozrazuje nijak, jak poznamenává Mendl při Dietrichsteinově doporučení Kreutzberga nejvyššímu purkrabímu hraběti Karlu Chotkovi k povýšení a jeho

kanta, neboť ji v svém referátě vyjadřuje slovy: »Mit diesem Ansinnen ward aber dieser abgewiesen.«

²⁴⁾ Příslušný guberniální spis čj. 2080/ai 1828 zapsán v podacím protokolu dne 1. května 1828.

²⁵⁾ Schematismy, uvedené v pozn. 16, uvádějí jméno Kreutzbergovo mezi kancelářskými praktikanty guberniální výpravní r. 1829 na 15. místě, 1830 na 13., 1831 na 12., 1832 na 10., 1833 na 9. a 1833 a 1834 na 2. místě.

²⁶⁾ Spis čj. 1678/ai 1831 praví o tom: »Was seine (Kreutzberg's) Verwendung betrifft, so wollen, Euer Exzellenz, aus der anverwahrten Aeussuerung (1678/10/10) seines Departementschefs des Herren Fürsten von Kinsky hochgeneigtest entnehmen, dass derselbe im dem städtischen Departement zur Führung des Skontro und des Index verwendet werde und dass er diese Geschäfte mit der erforderlichen Genauigkeit, Verlässlichkeit und einer in seiner Kategorie aussergewöhnlichen Intelligenz zur vollkommenen Zufriedenheit besorge und dass sich bei diesen Eigenschaften und seiner genauen Kenntniss der Gesetze erwarten lasse, dass er sich zu einem sehr brauchbaren Registranten in der Zukunft eignen werde. Eben so ward derselbe sowohl von dem pilsner Kreisamte als auch seinen jedesmaligen hierortigen Vorgesetzten als sehr brauchbar empfohlen.«

záporném výsledku, nepřízeň úřadu,²⁷⁾ zvláště když čteme závěti: »ač na druhé straně nutno potvrditi, že (Kreutzberg), poněvadž jest odkázán na podpory z milosti a poněvadž všeho mimoúředního času musí využití k zabezpečení svého živobytí, patří jistě mezi lidi potřebné. Proto pomyslí již zemský úřad na to, aby jej někde umístil jako krajského kancelistu, jakmile se naskytne příležitost, bude-li některý krajský kancelista opět povýšen na guberniálního kancelistu.«²⁸⁾ Při tom zpráva končí návrhem, aby žádosti Kreutzbergově bylo potud vyhověno, že mu bude udělena podpora v částce 50 až 80 zlatých.

Již při zápisu o sňatku Kreutzbergově s Klárou Terezií von Coureur (Kurrer) jsme viděli, že se Kreutzberg těšil přízni hraběte Josefa Dietrichsteina, který se mu tu postavil za svědka. Ne-li dříve, tedy určitě v roce 1829 vidíme jej v společné práci s Dietrichsteinem na přípravách k průmyslové výstavě. Dopisem ze dne 1. května 1829 »vyžádal si jej Dietrichstein od nejvyššího purkrabího hraběte Chotka ke guberniálním úředníkům, kteří již pracovali na výstavě r. 1828. Návrh svůj odůvodnil tím, že Kreutzberg »z vlastního popudu ve volných chvílích již proň pracuje a že jest zapracován do konceptu.«²⁹⁾ Nejvyšší purkrabí žádosti Dietrichsteinově vyhověl a uvolnil Kreutzberga pro výstavní kancelář a r. 1832 i pro další podniky Dietrichsteinovy, které směřovaly k založení Jednoty k povzbuzení průmyslu v Čechách v roce 1833 a k jmenování Kreutzberga jednatelem-tajemníkem nového spolku, při čemž ale zůstával bezplatným praktikantem guberniálním.³⁰⁾

V jednotě, ustavené ve schůzi zakládajících členů dne 1. března 1833, byl v l. 1833—1834 a až do května 1835 Kreutzberg »hybnou silou«, jak vyličil Mendl.³¹⁾ Založil a po dvě leta (1834—1835) řídil

²⁷⁾ M e n d l l. c. 44: »Úřady Kreutzbergovi patrně nepřály« a 97: »Opět se ukázalo, že gubernium Kreutzbergovi nepřálo.«

²⁸⁾ Příslušný odstavec referátu čj. 1678 ze dne 22. března 1831 ve sbírce archivu min. vnitra, presid. 1831—1835, sv. 3., čís. 3. zní: »wern gleich anderer Seits bestätigt werden muss, dass er (Kreutzberg), da er an prekäre Unterstützungen gebunden ist und da er jeden ihm zu Theil werdenden ausserämlichen Zeitraum zur Sicherung seiner Existenz benutzen muss, unstreitig unter die dürftigen Individuen gehört. In Berücksichtigung dieses letzteren Umstandes hat die Landestelle bereits darauf vorgedacht, ihn wo möglich als Kreiskanzelisten zu unterbringen, sobald sich die Gelegenheit darbieten wird, dass ein Kreiskanzelist zum Gubernialkanzelisten wieder befördert werden wird.«

²⁹⁾ M e n d l l. c. 42 podle spisů archivu min. vnitra, presid. 1826—1830, sv. 25., čís. 5, část 2.

³⁰⁾ Obšírněji vyličil M e n d l l. c. 71—97.

³¹⁾ Práce jeho byla oceněna významným uznáním, že byl s jinými významnými osobnostmi ze světa vědeckého, průmyslnického a obchodního na valné hromadě Jednoty dne 1. října 1834 vedle svého tchána Dr. Kurrera zvolen skutečným členem Jednoty, jak to též ohlásily *Mittheilungen für Gewerbe und Handel* v 6. sešitě ročníku 1834 na str. 227. Kreutzberg jest označen jako »Geschäftsführer der Vereinskanzlei und Redakteur der »Mittheilungen«. Jako skutečný člen Jednoty uváděn jest Kreutzberg též v příslušných

jako obratný redaktor orgán Jednoty »*Mittheilungen für Gewerbe und Handel*«, ³²⁾ navrhl policejní řád pro továrny ³³⁾ a pilně sbíral látku pro statistiku všeho českého průmyslu, z níž však, když se rozešel s ředitelstvím Jednoty v r. 1835, mohl zpracovati jen část v prvním svém větším díle, vydaném tiskem pod názvem »Skizzirte Uebersicht des gegenwärtigen Standes und der Leistungen von Böhmens Gewerbs- und Fabriksindustrie in ihren vorzüglichsten Zweigen.« ³⁴⁾

Odchod Kreutzbergův z tajemnictví Jednoty připadá do měsíce května 1835, kdy generálního ředitele hraběte Dietrichsteina, jeho osvědčeného příznivce, zastupoval člen ředitelstva kníže Oettingen-Wallerstein. Jak podle úředních spisů Jednoty i gubernia vypráví Mendl, ³⁵⁾ Kreutzberg s tajemnictvím Jednoty vzdal se též

ročnících *Schematismus für das Königreich Böhmen*, a to r. 1839 na str. 601, 1840 str. 621; r. 1841 str. 424, 1842 str. 433, 1843 str. 445, 1844 str. 469 a 1845 str. 503 jako »pracující« a v dalších letech jako »činný« člen r. 1846 str. 504, 1847 str. 396, 1848 str. 399 a 1851 str. 353. V letech 1834 a 1835 (str. 549 a 583) uveden jest v témž »Schematismu« jako »Geschäftsführer der Vereinskanzlei, zugleich Redakteur der technischen Zeitschrift Herr Karl Jos. Kreutzberg« s udáním bydliště v prvním roce »Altstadt 488«, v druhém roce »Kleinseite 506«. —

³²⁾ Časopisu toho vyšly tři svazky: Band I (1 bis 12 Lieferung), Prag, Auf Kosten des Vereines gedruckt bei Gottlieb Haase Söhne, in Kommission bei Joseph Ludwig Eggenberger, 1834—1835, 4°, 534. — Band II (13 bis 24 Lieferung) tamtéž 1836—1839, 4°, 512 a Band III (25 bis 27 Lieferung) tamtéž 1839—1840, 4°, 158. V roce 1841 založena nová řada tohoto časopisu jakožto samostatně stránkovaný díl časopisu *Encyklopädische Zeitschrift des Gewerbesgeses*. Herausgegeben vom Vereine zur Ermunterung des Gewerbsgeistes in Böhmen. Redigiert von Prof. Dr. Hessler, v němž první část tvořilo pokračování druhého časopisu Jednoty, vycházejícího redakcí profesora Hesslera od r. 1839 pod názvem *Jahrbuch für Fabrikanten und Gewerbetreibende, Physiker und Chemiker, Ingenieure, Maschinenisten, Mechaniker, Architekten, kurz: Techniker jeder Art, Pharmaceuten und Oekonomen*. »Encyklopädische Zeitschrift« redigoval v ročníku I—IV. profesor dr. J. F. Hessler, v ročníku V.—VII. profesor Karel Josef Napoleon Balling.

³³⁾ Archiv min. vnitra, presid. 1831—1835, sv. 25, čís. 5., část 2. k 10. prosinci 1834. Srv. Mendl l. c. 129.

³⁴⁾ Dílo vyšlo v Praze vlastním nákladem r. 1836 a věnováno jest tchánu Kreutzbergovu, známému nám již dr chemie v. Kurrerovi.

³⁵⁾ Mendl l. c. 98. Dne 25. dubna 1835 došel guberniu dopis hraběte Josefa Dietrichsteina, jímž žádal, aby Kreutzberg, dostane-li se mu placeného místa v státní službě, zůstal i nadále přikázán Jednotě, jak svědčí protokolární zápis gubernia u podacího čísla 2879/ai 1835. Žádost Dietrichsteinova byla však vyřízena jiným způsobem, než Dietrichstein a jeho chránělec Kreutzberg čekali, když došla právě za měsíc na to guberniu od ředitelství Jednoty zpráva (čj. 3646 došlé 24. května 1835), že byl Kreutzberg zbaven místa tajemníka v Jednotě (»dass . . . Kreutzberg von der Besorgung der Geschäfte des Vereines (zur Ermunterung des Gewerbsgeistes in Böhmen) enthoben worden ist.«) Ohlášení bylo vzato guberniem na vědomí a dne 25. května 1835 dodáno ředitelství guberniální kanceláře k dalšímu zařízení. Dietrichsteinův dopis byl založen v guberniální registratuře pod značkou 3a/1 a zpráva ředitelství Jednoty pod značkou 25/5. Podle toho třeba opravití údaj Riegrův v jeho *Geschichte des Vereines zur Ermunterung des Gewerbsgeistes in Böhmen*

redakce oficiálního orgánu Jednoty, »Mittheilungen«, odevzdal sebranou látku pro chystanou průmyslovou statistiku a s odbytým sta zlatých vrátil se do služeb gubernia. Leč i tu pak již dlouho nesetřval, vystoupil záhy ze státní služby a koncem roku 1836 neb začátkem roku 1837 odchází i z Prahy.³⁶⁾

Udává-li zpráva pražského městského hejtmanství, u Mendla citovaná, ze dne 15. října 1835, že Kreutzberg opustil tajemnické místo v Jednotě, »protože jeho mínění o otázkách průmyslových nenalezala vždy ozvuku, jak by si byl přál«,³⁷⁾ zdá se, že důvodem vystoupení ze služeb gubernia a odchodu z Prahy byly mimo jiné též důvody rodinné. Zdá se mi, že takové vysvětlení není příliš daleko pravdě, přihlédneme-li k dalším matričním zápisům, které se mi podařilo nalézt, když ve spisech popisného úřadu pražského, chovaných v archivu hl. města Prahy, jsem si mohl zjistiti pražská bydliště Kreutzberga za celou dobu jeho života i pobytu jeho rodiny v Praze.

Mladý pár manželů Karla Josefa a Kláry Terezie Kreutzbergových bydlil nejprve na Menším městě pražském v domě čp. 506, dnes nové číslo 14 v ulici U Sovových mlýnů, ve farnosti Panny Marie Vítězné, spravované řádem maltským. Zde křtili své prvorozené dítě, narozené dne 28. července 1835, dne 1. srpna téhož roku.³⁸⁾ Zápis jest velmi pečlivý a rodopisně velmi cenný. Křtěná dcera dostala při křtu podle katolického obřadu jména Žofie Emilie. Jako manželští rodičové jsou zapsáni: Otec Karel Josef Kreutzberg, c. k. guberniální kancelářský praktikant, rodilý z Tachova v plzeňském kraji, manželský syn † Davida Aschera, obchodníka tamtéž, a jeho † manželky Sary, rozené Adlerové (o b a i s r a e l i t é), matka Klara Terezie, evangelického náboženství augsburského vyznání, rodilá v Cvikově v kraji boleslavském (!), manželská dcera Viléma Jindřicha von Kurrer, doktora chemie a ředitele továrny na Smíchově u Prahy, a jeho manželky Kristiany Žofie, rozené Stengelové. Kmotry byly Karolina Heissová, choť měšťana, Kristiana Žofie v. Kurrer, choť doktora, Emilie Haussmannová, choť obchodníka a kmotr Dr Vilém Jindřich von Kurrer, chemik.

(Prag, 1858, 8°, str. 19), který připouští výklad, že Kreutzberg redigoval *Mittheilungen für Gewerbe und Handel* až do převzetí redakce guberniálním radou Karlem Augustem Neumannem r. 1837 a údaj, jež přináší B. Mansfeld, že Kreutzberg byl »kancelářským jednatelem« Jednoty v letech 1833—1836, v článku *Organisace Jednoty průmyslové* ve sborníku *100 let Jednoty k povzbuzení průmyslu v Čechách* (Praha, typ. Dra Ed. Grégra a syna, 1934, v. 8°) str. 314. — Mansfeld jmenuje l. c. str. 308 a 309 Kreutzberga, patrně chybou tiskařskou, křestními jmény H. a H. J.

³⁶⁾ V těchto letech (1837—1838) mizí jméno Kreutzbergovo ze soupisů v příslušných ročnících »Schematismu« a r. 1837 také ve spisech popisního úřadu hl. města Prahy není o něm v archivu městském záznamů.

³⁷⁾ Mendl l. c. 98, pozn. 1.

³⁸⁾ Geburtsbuch der St. Maria-Victoria Pfarre Lit. G. Baptizatorium 1826—1838, str. 333. — Zasláný rozrod uváděl za rok narození rok 1838.

Porodní babička jmenuje se Karolina Heissová z čp. 9/3, křtil František Xaverius Tomášek, kooperátor.

Jak ze zápisu patrně, byli Kreutzbergovi rodiče Židé, kteří nezměnili ani svého vyznání ani příjmení Ascher až do své smrti. Dováme se později, že oba rodiče Kreutzbergovi v roce 1835 nebyli ještě mrtvi, správný jest údaj matriky pouze o matce Sáře.³⁹⁾ Vyznání náboženské a příjmení změnil jen jejich syn Karel Josef Kreutzberg. Kdy a kde se tak stalo, stane se brzo předmětem dalšího badání.

Povolání Davida Aschera udáno slovem obchodník a za bydliště označen Tachov, manželka Davida Aschera slula správně Sara, nikoli Terezie, jak jest ve smíchovské oddací matrice zapsáno při oddavkách Karla Josefa a Kláry Terezie Kreutzbergových. Náboženské vyznání matky dítěte jest podrobněji vyznačeno než v oddacím zápisu, křestní jména rodičů matky Kláry Terezie jsou u otce pozměněna v pořadí, u matky doplněno o jméno Kristiana. Za rodiště matky Kláry Terezie zapsán jest Cvikov v kraji boleslavském, tedy v Čechách, kdežto v smíchovském oddacím zápise Cvikov v Sasku označen za její rodiště. První kmotra Karolina Heissová jest asi totožná s porodní babičkou zápisu; křtěnka dostává první jméno po volacím jméně své báby Kristiány Žofie von Kurrer — toto příjmení jest zde psáno pravopisem německým, kdežto v smíchovském oddacím zápisu bylo psáno po francouzsku Coureur — druhé, Emilie, po druhé kmotře. Označil-li matrikář děda křtěnky charakterem ředitele továrny, on sám podepsal se skromněji slovem chemik.

V roce 1836 změnili Kreutzbergovi své bydliště, přestěhovali se na Menším městě pražském do domu čp. 23, dnes Tomášská ulice čís. 8, ve farnosti svatotomášské, kde dne 1. září 1836 Klara Kreutzbergova, manželka chemika, protestantka, v stáří 26 roků zemřela na vyčerpávající průjem.⁴⁰⁾ (Byla to as cholera, již ohledač mrtvol takto označil.) O tomto úmrtí máme ještě zápis v úmrtní matrice německé evangelické fary augsburského vyznání v Praze II., v Jirchářích, kde třeba hledati též zápisy příslušníků tohoto vyznání německé národnosti. Zápis zde souhlasí se zápisem úmrtní matriky svatotomášské v datu, udání bydliště a stáří zemřelé, doplňuje však jméno její slovy »rozená von Kurrer«, náboženství označuje slovem »nekatolička« a nemoc označuje pouhým slovem průjem.⁴¹⁾ Nejzajímavější jest však třetí zápis o téměř úmrtí v úmrtním protokolu popisního úřadu v archivu hl. města Prahy, neboť vedle textu, jak jsme jej našli v obou matrikách, poznamenává, že na

³⁹⁾ Doklad viz níže.

⁴⁰⁾ Sterbebuch der St. Thomas Pfarre, tomus 20, 1. I. 1814—31. XII. 1850, fo. 397^v—398.

⁴¹⁾ Sterbebuch der deutschen evangelischen Pfarre Augsburger Bekenntnisses tomus III, pag. 24.

zesnulé, poněvadž byla v devátém měsíci těhotenství, byla provedena ihned operace císařského řezu, při níž se narodilo mrtvé děvčátko.

Byla to asi trpká zkouška pro mladého manžela, neuspokojeného též neúspěšným postupem v úřadě a začínajícího novou dráhu chemika, která jej vedla do zahraničí, do Německa,⁴²⁾ odkud si přinesl čestný doktorát filosofie mnichovské university,⁴³⁾ a podle rozrodu výše zmíněného přivedl novou manželku r. 1838 do Prahy. Tehdy se Kreutzbergova domácnost podle záznamů popisního úřadu usídlila v čp. 560-I.,⁴⁴⁾ to jest na Starém městě pražském ve farnosti týnské, v ulici Celetné číslo 16. Zde se narodily, jak jsme již matričními zápisy zjistili, Kreutzbergovy dcery Alžběta Amalie Karolina z druhého a Marie Luisa Vilémína z třetího manželství, zde zastihla Kreutzberga opětná ztráta druhé manželky, jak jsme též již slyšeli.

V roce 1839 podnikl Kreutzberg studijní cestu po textilních továrnách v Rusku,⁴⁵⁾ o nichž podal podrobnou zprávu ve spise svého prvního tchána Viléma Jindřicha Kurrera.⁴⁶⁾ Z Ruska přivezl si Kreutzberg rytířství carského řádu sv. Anny, jímž se neopomenul pochlubit v zápisu svého třetího sňatku, uzavřeného s Adelaidou Matyldou svob. pí z Lütke.⁴⁷⁾

V letech 1842 a 1844 bydlili Kreutzbergovi na Starém městě pražském v domě čp. 193 (Křížovnické nám. č. 2) ve farnosti sv. Františka řádu křížovníků s červenou hvězdou.⁴⁸⁾ Křestní matriky této fary zachovaly zápisy o narozeních a křtech dvou dcer Kreutzbergových. Dne 27. července 1842 narodila se a dne 6. srpna 1842 pokřtěna byla katolicky Emilie Aloisie Eduardina, manželská dcera

⁴²⁾ O pas pro Kreutzberga k cestě do německých spolkových států požádalo pražské městské hejtmanství gubernium čj. 5156 dne 30. března 1837 a gubernium vyhovělo žádosti čj. 2078 z 21. března 1837. Registratura guberniální v archivu ministerstva vnitra sign. 15 a/4.

⁴³⁾ Doktorský diplom mnichovské university, daný dne 12. května 1837 chová se podle zprávy universitního archivu mnichovského dd. 8. prosince 1938 v tomto archivu. Doktorský titul udělen podle diplomu Kreutzbergovi »ob insignia de rebus oeconomicis et technologicis merita, quae variis dissertationibus prelo mandatis demonstravit.« O potížích, které měl Kreutzberg o uznání tohoto doktorského titulu s rakouskými úřady, ještě uslyšíme. Možná domněnka, že Kreutzberg snad konal některá studia na mnichovské neb landshutské universitě, jest vyloučena přesnou zprávou archivu mnichovské university, výše zmíněnou, která na příslušný dotaz výslovně odpověděla slovy: »Kreutzberg hat auch nicht in den Jahren 1817—1822 in der Universität Landshut, der Vorgängerin von München, studiert.«

⁴⁴⁾ Toto bydliště udává též „*Schematismus*“ 1839, 1840 a 1841 pag. 601, 621 a 424.

⁴⁵⁾ Cestovní pas vydán guberniem čj. 4997 z 21. srpna 1839. Registratura guberniální v archivu min. vnitra sign. 15 a/4.

⁴⁶⁾ Dr. Wilhelm Heinrich von Kurrer: *Geschichte der Zeugdruckerei* (Nürnberg, Joh. L. Schrag, 1840) str. 100.

⁴⁷⁾ Srv. výše str. 48.

⁴⁸⁾ Srv. „*Schematismus*“ 1842 pag. 433, 1843 pag. 445 a 1844 pag. 469.

doktora filosofie Karla Josefa Kreuzberga (psáno bez t), syna Davida Kreuzberga, vlnářského dělníka — »Wollarbeiter«, píše matřika — v Tachově a matky Terezie rozené Adlerové z města Tachova, vesměs katolického náboženství (»sämmtlich katholischer Religion«).⁴⁹⁾ Matkou dítěte se jmenuje Adelaida Matylda sv. pí z Lütke, dcera Karla Jindřicha svob. p. z Lütke, evangelického vyznání, pruského vojenského majora, a matky Luisy Anny, rozené Brückmannové z Küstrinu v Prusku, vesměs protestantů (sämmtlich protestantisch«). Za kmotry jsou zapsáni: Eduard Ferdinand Emil Schultze, bankéř z Drážďan s chotí Emilií, rozenou svob. pí z Lütke, Louis svob. p. z Lütke, jež zastoupil Dr K. J. Kreutzberg. Porodní babičkou byla známá nám již Karolina Matoušová z čp. 94-I. (Veslavínova ul. 8), křtil P. Šimon Mottl, farář.

(Pokračování.)

Bedřich Kšára :

Malostranský hřbitov v Košířích.

(Pokračování.)

Číslo hrobů 96.—99. jsou bez označení. — 100. Anna R a s e l † 17. VIII. 1804 — 17 r., Franz † 8. VIII. 1806 — 14 r. — 101. Antonia F o y d l, choť vrch. zems. sekretáře, † 6. XII. 1865 — 66 r., August c. k. polic. koncep. adjunkt, † 19. VII. 1854 — 26 r. — 102. Aloisia Johanna G r i m * 24. IV. 1809, † 11. II. 1839. — 103. Alois F r a n z, c. k. okres. rada, * 7. VI. 1805, † 14. I. 1875 a manž. Aloisie roz C z a g l * 1. I. 1813, † 15. III. 1877, — Emil * 26. XII. 1876, † 10. IX. 1877. — 104. Marie K i l c h e s roz. S t e h l i k v. Č z e n k o v, vdova po c. k. pres. kraj. soudu, † 29. VI. 1876 — 53 r. — 105. Antonia O r w a n s k y, vdova po hospodář. řediteli, † 25. III. 1874 — 92 r. a její neť Anna L e o n a r d † 1. IX. 1868 — 53 r. — 106. Franz W i l m a n n, c. k. gub. rada, † 11. X. 1841 — 72 r. a manž. Anna roz. C z e r n y † 13. IV. 1862 — 82 r. — 107. Josef D i m m l a, c. k. gub. říd. podacího protokolu, † 4. X. 1845 — 75 r. a manž. Marie roz. C z e r n ý, † 20. V. 1858 — 74 r. — 108. Johann H a u p t m a n n, kupec, * 17. VII. 1791 v Purkersdorfu — Rakousko, † 24. XII. 1870, a matka Theresie Hauptmann roz. B e r g e r, * 27. V. 1799 v Praze, † 25. III. 1883 — 109. Karl S c h n u r e r † 28. IX. 1822 — 86 r. — Bartolomeus H a n n e r, c. k. gymnasiální prefekt na Malé Straně, * 23. VIII. 1771, † 14. IV. 1821, Marie * 12. XII. 1812, † 5. XI. 1822. — Bernard D u b i n a, c. k. výběrčí daně z nápojů v Zaslau, † 11. XII. 1869 — 69 r. — 110. Johann Adam G r a f, usedlý měšťan a obchodník vínem v Praze, † 11. VI. 1820 — 80 r. — 111. Magdalena H a v e l roz. W o s c h a h l i k † 22. I. 1819 — 19 r., Marie roz. S c h o t, † 31. III. 1835 — 38 r., Anna roz. S y k o r a † 21. III. 1881 — 80 r., Franz H a v e l, praž. měšťan a mlynářský mistr, † 19. III. 1840 — 80 r. — 112. Andreas C l e m e n t, * 1. V. 1732, † 24. VII. 1791. — 113. Georg D ö b l e r, král. stálý učitel mědiryctví, jeho matka Katharina, sestra Anna, manželka Karolina a dívky Ludvig a Karl bez dát. — 114. Johann J o s e f R e n n, maj. domu, * 1774, † 1846, dc. Marie * 1837, † 1840, Johann R e n n, obchod. a maj. domu, * 1835, † 1860, Marie Josefa roz. F i s c h e r, maj. domu, * 1807, † 1874, Johann K r o p á č, c. k. zem. soud. rada, * 19. VI. 1823, † 25. II. 1882. — 115. Franziska A s s e n b a u m, roz. S v o b o d a a

⁴⁹⁾ Geburtsbuch vom 17. Juli 1838 bis 31. Dezember 1845 fo. 139'—140.

syn Hubert, bez dat. — 116. Franz Wetzner, účetní kníž. Camila Rohana, † 18. II. 1862 — 78 r. — 117. Johann šl. v. Baierweck, nobilis de Lauro, c. k. guberniální rada a okres. hejtman čáslavského kraje † 8. X. 1830 — 65 r., a manželka Anna roz. Prochaska † 12. XI. 1830 — 70 r. — 118. Johann ryt. v. Böhm † 15. I. 1830, Phillipine v. Böhm roz. Preschel † 20. III. 1851, Rosalie v. Mayersbach roz. v. Křištely † 26. XI. 1868, Sidonie šl. Dumoulin roz. v. Böhm † 5. VIII. 1869, Marie šl. v. Becher roz. v. Böhm † 14. VI. 1884 — Alfred sv. p. v. Markenstein * 13. III. 1872, † 27. IX. 1875. Znak ryt. Böhma: Modrý štít dělený břevnem (ve 3 řadách cihel. zeď), v horním poli zlatá 6hrotá hvězda, v dolním poli stočený had, v tlamě držící konec svého těla. Klenot: na prav. korunov. helmu rozevřítá křídla; na lev. těž kor. helmu úl. — 119. Anna Haaber roz. Kavičzka, manž. particulera, † 16. XII. 1844 — 20 r., Karoline * 22. X. 1809, † 1. XI. 1872. — 120. Maria šl. v. Escherich, choť c. k. komorního a zem. rady, † 8. V. 1843 — 48 r., Franz sv. p. v. Escherich, c. k. komor. a zem. rada, * 29. VI. 1783, † 8. XI. 1830. Znak: Štít čtvercý, v 1. a 4. modrém poli zeď ze žlutých a modrých kostek, na níž rozsápaný lev se nachází, v 2. a 3. červeném poli, vlnitým pruhem děleném, 2 skřížené větévky s květy se nalézají. — 121. Františka Wesely, roz. Wischin, praž. usedlá měšťanka, † 3. III. 1858 — 70 r., Marie Winterblum roz. Wesely, býv. mlynářka u sv. Kiliána, † 12. VII. 1863 — 77 r. — 122. Elisabeth šl. v. Escherich roz. šl. Sternegg, † 1. II. 1828 — 90 r., Franzisca Josefine šl. v. Hennich, roz. v. Escherich, vdova po c. k. pol. podmaršálkovi, † 9. XII. 1852 — 84 r., na náhrobku alianční znak: 1. Znak Sternegg: štít štípený, pravé zlaté pole zdobené černým kosmým pruhem, v levém červeném poli rytíř v zbroji, kopí držící, do prava hledící. 2. Znak Escherichů: viz popsáný při čísle 120. — 123. Leopold Ottmar Günther v. Sternegg, c. k. taj. rada, kmd. řádu Leopoldova, vicepresident apelač. a civil. vrch. soudu v Praze — bez dat. — 124. Wenzel Wlček † 29. II. 1804 — 35 r. — 125. Francisco Martino Pelzl, Pohemo, Rychnowicensi, Sodali Suo de historia Patria bene Merito — Societas scient. Bohem. — Natus XI. Nov. MDCCXXXIV. Defunctus XXIV. Feb. MDCCCL. — 126. Anton Wesely † 1861. — 127. Thomas Wlček, pokl. hlav. zem. pokladny, † 22. V. 1854 — 47 r., Leopold † 22. VII. 1845 — 5 r., Rosina Swoboda † 22. VII. 1857 — 63 r., Leopoldine Wlček † 26. II. 1882 — 69 r. — 128. Adalbert Gellinek, měst. tesař a maj. domu, † 13. II. 1858 — 88 r., Johanna Lorenz roz. Gellinek, vdova po účet. oficiálu stavů čes. † 16. II. 1869 — 59 r. — 129. Johann Christof Wehner † 1703 — 30 r. — 130. Johann Bautschek, praž. měšťan a maj. domu, † 14. X. 1848 — 66 r., Wenzel Anton u. Karl Rittich, Eleonore Rittich roz. Pautschek, maj. domu a manž. důchodního, * 1808, † 18. VI. 1861, Josef Bauer * 21. XII. 1862, † 12. IV. 1864, Maria Pautschek † 28. II. 1867 — 89 r., Amalia Novotny † 16. II. 1848 — 22 r., Josef Kraus, praž. měšt. a knihkupec, * Kohlgrub b. Murmau — Bavorsky 1774, † 7. XI. 1834. — 131. Franz Blažey † 26. II. 1815 — 66 r., desku věnuje... hrab. Sternbergova za věrné 40leté služby. — 132. Barbara Lauman roz. Herrl * 1. V. 1763, † 21. XII. 1804. — 133. Ferdinand Scheib, praž. měšt. a maj. domu, * 1803, † 1874, Friedrich Scheib Med. et Chir. Dor * 1846, † 1875. — 134. Johanna Kuprová roz. Zelingerová † 29. I. 1840 — 49 r. a manžel Antonín, měšťan, kovář, mistr a maj. domu, † 18. II. 1848 — 66 r. — 135. Ignatz Richter, c. k. jub. vrch. rada zem. soudu, * 14. XI. 1812, † 13. XI. 1883. — 136. Maria Pacher roz. Stusche * 5. VIII. 1827, † 29. VI. 1861 a manžel Raphael, soukr. úř., † 4. XI. 1866 — 43 r., syn Ernst * i † 1866, Heinrich * 10. XII. 1861, † 19. XII. 1871. — 137. Thadeus Hesse šl. v. Hesselthal, c. k. čes. stát. účetní, † 3. VI. 1812 — 56 r. — 138. Franz König * 10. II. 1796, † 1. VI. 1797, Anna * 11. V. 1801, † 24. IV. 1803, Antonie * 10. VIII. 1798, † 2. V. 1805, Josef * 28. X. 1802, † 17. V. 1805. Wilhelm * 12. V. 1805, † 21. V. 1805, Karl * 17. I. 1804, † 22. V. 1805. — 139. Franz Lauman, měšťan a mistr pekař., † 21. II. 1801 — 41 r. — 140. Elisabeth Walter roz. Wir-

tin * 25. VI. 1747 ve Vídni, † 26. V. 1791. — 141. Maria Anna Lohrlin * 13. I. 1770, † 21. III. 1791. — 142. Johanna Pollet, manž. c. k. krajsk. sekret., † 3. IX. 1848 — 63 r., Josefa roz. Kreisel † 18. V. 1869 — 80 r., Josef Lössler, c. k. oficial zem. finanč. ředitelství, † 25. X. 1873 — 75 r. — 143. Katharina Loe hrlinn roz. Willfarth, manž. měst. a krejč. mistr, * 24. XI. 1729, † 5. VIII. 1803. — 144. Wenzel sv. p. v. Hennes, c. k. appelač. rada, † 17. VIII. 1883. — 145. Josefine Turneretscher † 18. II. 1848 — 30 r., dc. Josefine † 19. II. 1848 — 1 den, syn Karl † 9. III. 1848 — 3 týdny, Johann Turnetscher, c. k. adj. pošt. správy. — 146. Rodina Moesrová. — 147. Franz. Hähnlel, c. k. stát. účetní, * 2. VIII. 1776, † 25. X. 1807. — 148. Antonia Kö nigin * 2. IX. 1770, † 1779. — 149. Mina v. Harnach roz. šl. v. Schuster-Schusschein † 23. XII. 1853 — 34 r. — 150. Anton Mensi, c. k. vrch. finanční rada, * 26. IX. 1797, † 12. IX. 1859, JUDr. Zdenko Mensi, c. k. adj. zem. soudu, * 16. XII. 1838, † 9. X. 1875, Josefine M., roz. Feyertag, vdova po c. k. vrch. fin. radovi, * 7. III. 1811, † 4. VI. 1879. — 151. Andreas Stü d l, † 3. IV. 1858 — 58 r., a manž. Antonie † 11. II. 1879 — 65 r., děti: Emanuel, Josefine, Antonia, Ludvig. — 152. Anna Plachý † 13. VI. 1879 — 57 r., Eduard Plachý c. k. účet. revident vrch. zem. soudu, † 4. V. 1883 — 56 r. — 153. Wenzel Rauba l, kníž. fürstenber. rada, * 14. IX. 1809, † 6. XII. 1864, Emil, c. k. ing. - adjunkt v techn. departem. místodržitelství, * 12. VII. 1852, † 16. IX. 1881. — 154. Rodina Halbhuber. — 155. Carl Leonhard Picot de Peccadue sv. p. v. Herzogenberg * 16. II. 1842, † 23. XII. 1866. — 156. Franz P aputzky, kníž. schwarzenberský nadmyslivec, † 19. V. 1820 — 69 r. — 157. Rodina Sta hr — Rodina H a d r b o l c o v á 1885 — Rodina Kočí. — 158. Katharine W i e d e r k o m m, vdova po pr. měst. a maj. domu, † 17. III. 1865 — 85 r., Theresia Wiederkomm, manž. pr. měst. a maj. domu, † 27. IV. 1869 — 61 r. a manžel Anton † 9. III. 1884 — 73 r. — 159. Anton Hausik * 3. III. 1863, † 11. III. 1863, Johann * 16. V. 1865, † 3. VII. 1868, Karl, c. k. oficial stát. úctárny, † 1. IX. 1865 — 28 r., Jakob, měšťan a maj. domu, † 18. II. 1869 — 77 r., Franz, pr. měst., † 30. VI. 1873 — 49 r., Anna, vdova po maj. domu, † 16. VI. 1878 — 80 r. — 160. Rodina Mudroch. — Rodina Haas. — 161. Theresie Grug roz. Schmidt * 24. III. 1809, † 25. VII. 1867, Josef Eduard Grug, praž. kupec a maj. domu, * 29. XII. 1801, † 13. I. 1868. — 162. Rodina Hlaváčova. — 163. Rozalia Dotzauer roz. Leo † 1863 a syn Ignatz, Marie roz. Salzmann. — 164. Sophie Fritsch roz. Zvierzina, manž. c. k. hjm. * 6. IV. 1832, † 14. VI. 1880, Friedrich Frisch, c. k. hjm. † 18. V. 1882 — 64 r. — 165. Jan Nep. Bernard, kanovník strážný při metropolitním chrámu sv. Víta, kníž. arcib. konsist. rada a t. d., * 7. V. 1815, † 4. XII. 1882, Anna Bernard * 16. IV. 1817, † 8. IV. 1872. — 166. Johann Feigtl, c. k. archivář katastrál. map, † 14. X. 1878 — 76 r. — 167. Johann Christen, c. k. účet. revid., * 15. VIII. 1821, † 23. IX. 1882, věnov. manž. Mathilde roz. Gaule. — 168. Laurentz Klinger, c. k. oficiál hlav. zem. pokladny, * 27. VII. 1863 — 42 r. — 169. Sacris cineribus Caesaris Josephi Galvani, Comitiss Cananici Basilicae metropolit. Mutin. alecti inter Antistites Urbanos a Pio IX. Pont. Max. Equitis ordinum complurium Peregre defuncti Pragae Postrid. idus April, Anno MDCCCLXIII. Annonum P. M. LXI. Ferdinandus Calvanus Comes Patruo religione doctrina Benignitate primis praestanti Posuit cum lacrimis. — 170. Katharine Strondl * 1822, † 1878 — Josef, c. k. dvorský: úředník (Hausofficier) J. V. cis. Ferdinanda, * 21. I. 1803, † 8. VII. 1880. Dominik Schütz * MDCCCIV., † MDCCCLXVII. Johann Strondl, c. k. komor. dvěrník, * 1814, † 1878. Josefine roz. Mader. — 171. Anna Hrdliczka † 19. VII. 1863 — 51 r., Marie, manž. c. k. oficiála vrch. gub. úř., † 21. IV. 1857 — 48 r. — 172. Elisabeth Zachistal † 4. II. 1870, Anna Schoedl † 20. VII. 1875 — 75 r., Johann † 26. XI. 1882 — 85 r. — 173. Wenzel Phillip, účet. rada ve služb. kníž. Fürstenberga † 4. II. 1870, Ema Marie Petzina ovd. Phillip, roz. Tikar, † 12. X. 1884 — 47 r. — 174. Georg Liebl, kníž. fürstenber. vrch.

zahrádník, * 6. V. 1802, † 21. IV. 1863. — 175. Thomas Perchtl, jub. okr. soudce, * 17. XII. 1792, † 7. IX. 1868, Henriete roz. Fischer * 12. VII. 1799, † 1. V. 1875. — 176. Medic. Dor Ignatz Taubenthaler, osobní lékař císa. Ferdinanda, † 25. XII. 1868 — 51 r. — 177. Matěj Blanička * 19. IV. 1815, † 29. IX. 1870. — 178. Josef Fritsch v. Minenfeld, ředitel a c. k. komisar pro vysazování pozemků, † 5. VII. 1875 — 92 r. — 179. Franz Xav. Fischer, pokladník buštěhrad. dráhy, † 14. V. 1863 — 59 r. — 180. Johann Scheidl, oficial registratury, * 14. IV. 1840, † 12. V. 1871. — 181. Jan Raucher, maj. realit., † 16. VIII. 1881 — 54 r. — 182. Jan Adam, praž. měšť. a mistr pekař, * 1811, † 1879. — 183. Rudolf Schmid * 10. X. 1863 ve Výprtech, † 7. IX. 1879. — 184. Josef Holec † 27. IX. 1868 — 11 r. — 185. Franzisca Mühlstein roz. Schmid, vdova po c. k. inž., † 30. VIII. 1863 † 72 r., Leopold M., c. k. soud. úřed., † 17. III. 1879 — 58 r. — 186. Anna Blechová * 1. I. 1826, † 31. X. 1879. — 187. Marie Kirschbaum roz. Le Claire-ová, vdova po hosp. řed., † 23. IX. 1863 — 60 r., a děti: Jindřich † 3. VIII. 1851 — 11 r., Anna † 3. VIII. 1863 — 30 r., Emanuel, ing. a pr. měšť., * 23. IX. 1829, † 29. XII. 1879. — 188. Terezie Fišerová † 26. VI. 1869 — 32 r., Marie † 30. I. 1879 — 70 r., Antonín † 8. IV. 1878 — 75 r. — 189. Františka Horčic, manž. c. k. vlád. oficiála, † 21. XI. 1863 — 42 r., Anna, † 25. XI. 1884 — 70 r. — 190. Josef Hrabě, profesor a hudeb. skladatel a spis., * 14. III. 1816, † 20. III. 1870. — 191. Marie Maslo, roz. Breda * 9. XII. 1820, † 29. VII. 1877, Josef M. * 7. III. 1821, † 29. XII. 1877. — 192. Henriette Perl * 10. IV. 1867, † 10. X. 1869. — 193. Franzisca Drescher roz. Studený † 18. II. 1864 — 71 r., Ludwig, c. k. nadpor. dělostřel., † 27. IV. 1866 — 42 r., Maria, manž. c. k. mjr., † 30. III. 1868 — 38 r., Rudolf † 7. X. 1867 — 83 r., Barbara † 31. V. 1871 — 54 r., Michael Josef šl. v. Worzissek, c. k. mjr. v. v., † 12. V. 1877 — 82 r. — 194. Winzenz Suske, asistent na statcích hl. pokl. císa. Ferdinanda, † 7. XII. 1863 — 26 r., Anton † 15. VI. 1867 — 26 r. — 195. František Ducháček a děti: Anežka, Josefa, Eva, Anna Ungrová. — 196. Karl Schiffner Dor práv a c. k. adjunkt finanč. prokuratury české, † 7. XII. 1863 — 51 r. — 197. Johann Heyszl, císa. rada a c. k. správce trestnice † 4. IX. 1863 — 69 r. — 198. Johann Smith, syn kníže. auersperského štolby, * 10. X. 1881, † 4. II. 1883. — 199. Josef Tolmann, c. k. finanč. rada, * 1. VI. 1815, † 28. VI. 1882, Fanni * 8. XI. 1848, † 27. VIII. 1863, Anna * 19. XII. 1846, † 21. VII. 1865, Josef * 13. I. 1845, † 21. VII. 1868. — 200. Jan Wlczek, kontrolor ústavu pro schudlé vdovy a sirotky, † 6. X. 1869 — 64 r.

201. Václav Giřikovský, praž. měšť. a stav. pian, * 5. IV. 1797, † 4. X. 1863, manž. Kateřina, roz. Römigrová * 6. II. 1809, † 8. I. 1874, zeť Eduard Höbelt, kníže Rohana lesní pojezdny, * 7. X. 1821, † 15. IX. 1879. — 202. Josefine Löschner roz. Wagner * 22. VIII. 1827, † 12. I. 1879. — 203. Constantin Hansberger * 1. III. 1846, † 2. XII. 1863, Emilie * 10. X. 1821, † 8. IV. 1879. — 204. Hedwik Pollak, vdova po zems. advokatu, † 3. I. 1883. — 205. Johann Kleinwächter, c. k. úř., * 1822, † 8. V. 1880, Antonie * 1817, † 6. VI. 1864, Karl * 1857, † 23. XII. 1861. — 206. Marie Franz, dc. hosp. ředitele, † 5. I. 1884 — 24 r. — 207. Kateřina Rákosník † 4. II. 1870 — 62 r. a syn Jindřich * 8. VII. 1840, † 14. VI. 1864. — 208. Hrobky rodin Štruplovy a Heroldovy a Syrový — Miltenberger. — 209. Franz Effenberger, světský duchovní, císa. rada, jub. c. k. školní rada a rytíř řádu Františka Josefa — bez dat. — 210. Josef a Anna Cibulka, Kamil a Kristina Anders. — 211. Hrobka Karla Bělského a Josefa Jeschka; mezi tabulkami ve věnci letopočet 1870. — 212. Thadeus Schöbl, jub. c. k. pomoc. úř. adj. místodržitelství, maj. zásluž. kříže s korunou, † 27. IX. 1878 — 74 r. — 213. Victor Zitek * ? VII. a † 2. XII. 1870. — 214. Marie Maac ? , Johanna Gretzbach, manž. pr. měšť., 52 r., Sofie Schiedl roz. Gretzbach, manž. revidenta — 25 r., Johann Gretzbach — 14 r., Franz — 6 r. — 215. Marie Polak, vdova

po c. k. okres. soudci, † 30. X. 1872 — 69 r. — 216. Christof Kuhnert, c. k. čes. zem. kněhvedoucí a účetní rada, * 18. X. 1801, † 18. III. 1875, Emanuel . . . — 217. Alois Chile, c. k. okres. taj. v. v., † 25. III. 1871 — 61 r., a manž. Johanna roz. Urban † 9. XII. 1877 — 56 r. — 218. Antonie Svátek roz. Pichonova, manž. redaktora, * 21. IX. 1835, † 21. XII. 1871, a dc. Klementína * 23. XI. 1877, † 26. XI. 1877. — 219. Jan Frenner, patentální invalida, † 2. XI. 1865 — 61 r. — 220. František Bulda, manželka Veronika, vnuci Jaroslav — Karel — Rudolf. — 221. Adam Burger, jub. cíś. řídítel úř., † 20. XII. 1867 — 75 r. — 222. Barbara Seidan, bez dat. — 223. Emanuel Dietze, kupec, * 2. IV. 1769, † 5. IV. 1873. — 224. Marie Bělohoubek, vdova po kníž. schwarzenber. revidentu, † 6. XI. 1862 — 50 r., Johann Bělohoubek, revident schwarzenb., † 12. IX. 1861 — 47 r. — 225. Friedrich Fändrich, obchodník, † 28. X. 1877 — 48 r. — 226. Victorie hrab. Colins de Tarsienne, člen ústavu šlechticů v Praze, * 2. X. 1787, † 30. XII. 1869. — 227. Kašpar Moravec * 16. X. 1866, † 16. IV. 1871. — 228. Jan Schöb, jub. stav. kraj. pokl., * 22. VI. 1793, † 30. VI. 1862, a manž. Therezie roz. Svobodová * 4. VIII. 1805, † 15. VI. 1875. — 229. Pauline bar. v. Puteani † 6. IX. 1867 — 51 r. Na náhrobku alianční znak zdobený bar. korunkou: pravý štít dělený červeným břevnem, nad nímž v bílém poli u hlavy štítu rak hlavou ku pravé straně lezoucí, po stranách po 1 poháru; v dolním poli 1 pohár uprostřed. Levý štít dělený, horní pole štípené, v prav. bílém poli červená krokev, u jejíž špičky z každé strany po růžici se nalézá, mezi dol. rameny krokev 1 růžice; v levém červeném poli rozsápaný lev, meč v tlapě držící. V dolním modrém poli pahorkatina o 5 kopcích se nalézá. — 230. Isabela Schneider * 22. I. 1878, † 6. X. 1878. — 231. Barbora Friedrichová, manž. listonoše, † 27. VIII. 1876 — 33 r., a dc. Božena † 3. IX. 1876. — 232. Johann Roth, c. k. zem. soud. rada, * 25. XII. 1806, † 4. VI. 1870. — 233. Adolf Hoffmann, zem. advokát ve Velvarech, † 4. VI. 1881 — 40 r. — 234. Jan a Alžběta Suchá a jejich děti: Antonín, Anna, Václav. — 235. Rosalie Schlitter † 24. X. 1867 — 65 r., Josefa Popp roz. Schlitter † 14. V. 1873 — 76 r., Johann Schlitter † 18. III. 1879 — 79 r. — 236. Josef Čermák, mistr truhlář, * 1819, † 3. X. 1867 a manž. Josefa roz. Jánská * 1828, † 10. IX. 1879. — 237. Jan Havránek, cíś. kr. zahradník — Vratislav . . . Františka † 18. ? — 2 r., Bedřich † 1848 — 6 r., Josef † 1848 — 5 r. — 238. Marie Bubner roz. Svědíněk † ? XII. 1861. — 239. Franzisca Gintl roz. Haas, vdova po lesním radovi, * 1. IV. 1799, † 9. XI. 1882, Josef Haas, řídítel kníž. fürstenber. kanceláře, * 21. VI. 1795, † 25. IX. 1873. — 240. Franz Kuderna * 1797, † 1862, Anna * 1821, † 1876, Albert Giržikowitz * 1817, † 1880, Anna G. * 1870, † 1879. — 241. Inozenz Morstadt, jub. c. k. rada zem. soudu, † 19. II. 1879 — 73 r., Anton Stadler šl. v. Mildtenbach, c. k. hřtm. † 30. VII. 1883 — 65 r. — 242. Felix Rimay v. Gidofalva, jub. štolba kníž. Jiřího z Lobkovic, pr. měřtan, † 26. V. 1880. — 243. Antonín Mandl, pr. měřt., † 21. III. 1885 — 73 r. — 244. Ernst v. Pontfirin * 14. VIII. 1861, † 25. IV. 1879. — 245. Josef Baretta * 22. III. 1805, † 26. I. 1863, Ludmila † 10. XII. 1862. — 246. Rodina Václava Zemly. — 247. František Friedrich, říd. hlav. a reál. škol civilních, † 28. III. 1873 — 60 r., Paulina, manželka dra lékařství a ranhojičství † 8. V. 1875 — 28 r., děti: František † 10. IX. 1872, Prokop † 3. IV. 1874, Vilhelmine † 27. IV. 1875. — 248. František Skalník † 1. IV. 1870 — 65 r., manž. Betty roz. Proskovec † 26. XI. 1871 — 49 r. — 249. Anton Purman, c. k. dvorní lékárník v Praze, * 13. VII. 1782, † 1. V. 1841, Antonie * 9. V. 1816, † 23. VII. 1836, Josefa Sebastiani v. Czastalowitz roz. Purman * 6. I. 1812, † 24. VIII. 1873, manž. c. k. oficiála zem. pokl., Marie Anna roz. Rozvoda * 27. IX. 1786, † 1. V. 1868

(Pokračování.)

L I T E R A T U R A

W. K. v. Isenburg, *Stammtafeln zur Geschichte der europäischen Staaten*. Když před padesáti lety vyšly genealogické tabulky Voigtelovy, doplněné později Cohnsem, byly uvítány jako přehledná a rychle i spolehlivě informující příručka. Proto jest záslužným činem docenta Berlínské university W. K. Isenburga, známého několika většími i menšími pracemi v rodopisném badání, že přikročil k novému a přepracovanému jejich vydání, jež vycházelo v letech 1936—1938 v Berlíně ve dvou řadách, t. j. »Stammtafeln zur Geschichte der deutschen Staaten« a »Stammtafeln zur Geschichte der ausserdeutschen Staaten«. Také Isenburgovo dílo vyniká přehledností zpracované látky, avšak po stránce obsahové nedosahuje svých vzorů. V německé odborné literatuře bylo již upozorněno na četné chyby a nedostatky, zvláště pro starší dobu, na tomto místě pak uvedu několik omylů v genealogických tabulkách našich panovníků od knížete Bořivoje až do krále Ludvíka; jsou to tabulky č. 23—25 z 1. dílu. Hned v úvodě uvádí autor prameny a literaturu, z níž čerpal, při čemž pro české dějiny zná pouze německé historiky Bachmanna a Bretholze a proto není divu, že převzal nekriticky i jejich chybné údaje. Vedle mnohých omylů v datech setkáme se zde opět na př. s oním Boleslavem, domnělým synem knížete Bořivoje II., který děkuje však za svůj původ Bočkovvi, jak již Novotný ukázal. Také k pokrokům, jež učinila česká věda v spleť otáček potomstva Přemysla Otakara I., Isenburg vůbec nepřihlíží. Jako celek zůstává však Isenburgova práce záslužným pokusem zachytiti v přehledném podání rozrody veškerých panovnických rodin evropských.

Haas.

Věstník Č. zemědělského musea. Roč. I.—XI. Řídil: I.—VI. Dr. Josef Kazimour, VII.—XI. Ing. Dr. Edvard Reich. Praha, n. vl., 1928 až 1938.

Časopis byl založen k potřebám zemědělského musejnictví, nově a samostatně budovaného. Při tom bylo v něm věnováno hojně místa dějinám venova a zemědělství zvláště. V ročnících V. a VI. byly jeho články rozděleny v musejní a historické, od roč. VII. se změnou redakce byl věnován Věstník odbornému musejnictví zemědělskému zcela. Tu jej zaznamenáváme proto, poněvadž v lečterém historickém článku v prvních ročnících (V. Černý, V. Pešák, J. Prokeš, Fr. Roubík, Fr. Teplý, Fr. Vacek a j.) jsou zajímavosti i pro rodopisce jakož i v museích, o kterých má časopis pravidelnou hlídku. V posledním ročníku (str. 181—185) jest rodopisně zajímavý článek Františka Teplého »Zánik královských svobodníků«. Autor zjišťuje existenci nejprve královských svobodníků r. 1740. Byli dvojího druhu: 1. Kteří pocházeli ze starodávných rodů svobodnických, 2. kteří se domnívali, že zákupem svobodnického statku založili také svobodnickou větev svého rodu. České gubernium r. 1765 uznávalo tři třídy svobodníků: 1. Kteří ani osobou ani statkem nejsou poddáni vrchnosti, 2. kteří vykoupili svobodu své osoby, ale nikoliv statku, 3. svobodníci na nesvobodných statcích. Dále autor stručně pojednává a praktikování svobodnictví a dovozuje, že hlavní znak svobodníků, vojenská služba, vlastně svobodnické řady rozleptala a že hospodářsky měl se svobodník hůře než poddaný sedlák. Na konci uvádí také několik svobodnických rodů zvláště jihočeských, neboť studie mimo literaturu je založena nejvíce na pramenech archivů v Třeboni a v Jindř. Hradci. Článek poslouží dobře těm, kteří se chtějí s otázkou svobodníků, občasných předků našich rodopisných badatelů, seznámiti. V. D.

Časopis archivní školy. Redigovali: I.—II. Gustav Friedrich. Václav Hrubý a Vladimír Klecanda. III.—VIII. G. Friedrich a J. B. Novák. IX.—XI. tíž a Václav Vojtíšek. XII. G. Friedrich a Bedřich Jenšovský. XIII.—XIV. tíž a Jaroslav Prokeš. V Praze, n. vl. 1923—1938.

Odborný časopis našich archivářů přináší články, zprávy a referáty z archivnictví našeho i evropského. Badatelé rodopisní najdou tu pro sebe zvláště články o jednotlivých archivech domácích a cizích, jakož i obsáhlé,

pravidelné zprávy o výzkumech a pořadacích pracích v archivech patrimoniálních st. archivem zemědělským a městských archivem země České. Jsou to zvláště články z pera Dr Em. Janouška: *Osudy patrimoniálních archivů* (roč. IX.—X.), *Další zkušenosti z prohlídek patrimoniálních archivů* (roč. XI.) a další zprávy v roč. XII., XIII. až XIV.). Ze starších článků pro rodopisce důležitých sluší aspoň dodatečně upozorniti na příspěvek k dějinám inkolátu před obnoveným zřízením zemským od Vlad. Klecandy: *Zakupování cizozemců v Čechách bez práva obyvatelského* (roč. III.); v závěru uvádí výčet a genealogická data 18 cizozemských rodin rytířských, které se bez práva obyvatelského usadily v Čechách v 16. století. Podobně dlužno zaznamenati od téhož autora příspěvek k dějinám nižší šlechty: *Přijímání do rytířského stavu v zemích českých a rakouských na počátku novověku* (roč. VI.); připojen jest seznam erbovníků přijatých do stavu rytířského v Čechách jakož i seznam cizozemců přijatých do Čech za obyvatele ve stavu rytířském v letech 1528—1620, v celkovém počtu 315 rodin. V posledním dvouročníku zaujme nás též přehledný článek Zdeňka Kristena *«O nové literatuře z oboru čsl. pomocných věd historických I. (1933—1935)»*. Čtenáři seznámí se jím s novou českou produkcí z diplomatiky, sfragistiky, heraldiky, paleografie, chronologie a ze všeobecných pomocných věd historických. V části heraldické (str. 185—188) autor po zásluze věnoval přiměřeně místa a ocenění práci Ant. Markusa a J. Pilnáčka *«Znamení a znaky nešlechticů»*, vyšlé nejprve v tomto časopise (roč. V. 1933 str. 28—35 a 112—123) a samostatně s podtitulem *«Občanská heraldika»* jako 6. číslo *«Knihovny Rodopisné společnosti čsl.»* O vlastním rodopisu (jakož i o numismatice) autor úmyslně nepojednává, protože k tomu jest určen *Časopis Rodopisné společnosti*. V. D.

Z P R Á V Y

Jména obyvatelů v Ml. Vožici v letech 1580—1684. Ke zprávě pod tímto titulem otiskně ve dvojsešitu roč. IX.—X. č. 2—4 připomínám toto: Mezitím nežli došlo k otisknutí uvedené zprávy, nalezena byla na děkanství v Ml. Vožici šťastnou náhodou pohřešovaná stará matrika z r. 1650, takže zmínku o matrikách ml.-vožických v oné zprávě třeba opravit v tom smyslu, že se matriky ty počínají rokem 1650. *Rich. Hrdlička.*

Výzva k historikům a jazykozpytcům. Rodopisná společnost již před šesti lety vydala *«Rodopiscův latinsko-český slovníček a glossárik»* (Knihovna RSČ sv. I., 1933, 8°, str. 24). Slovníček vznikl z mnohaletých soukromých zápisků PhDr. A. D. L. Krejčíka. Odborný i praktický význam tohoto slovníčku je zřetelný z veliké a stále stoupající poptávky po něm. Pravděpodobně bude časem vydáno jeho nové vydání. Máme přirozeně snahu, aby to byla pomůcka pokud lze nejúplnější nejen z důvodů praktických, nýbrž neméně vědeckých: Aby se výrazněji prokázalo bohatství jazykového pokladu českého národa v jazyku vlastním i v novověké (přip. středověké) latině v Čechách. Mnozí vědecktí pracovníci mají zapsány jazykové zvláštnosti a vysvětlivky více nebo méně jisté in margine své činnosti porůznu v písemnostech. Tyto často velmi cenné prameny v roztržitém zůstávají pro vědu a pro ostatní badatele nevyužity. Žádáme proto snažně celou odbornou veřejnost, jmenovitě historiky a jazykozpytce, aby nám laskavě poslali své výpisy z původních pramenů, totiž slova a vazby latinsko-české, kteréž ve vydaném slovníčku dosud buď vůbec nejsou nebo v úzkém, příp. jiném smyslu. Každý hodnotný příspěvek bude příslušně zařazen a kvitován. Záznamy račeť psátí každý zvláště na lístek velikosti 7,5×10 cm s udáním pramene; pošlete je na adresu: Rodopisná společnost v Praze II, Těšnov 65. *dk.*

Knihovna Rodopisné společnosti v Praze:

- Číslo 1. PhDr Adolf Lud. Krejčík:
RODOPISCŮV LATINSKO-ČESKÝ SLOVNÍČEK A
GLOSSÁŘÍK.
V Praze 1933, 8°, str. 24. — Cena 5.— K
- Číslo 2. PhDr Adolf Lud. Krejčík:
Z BIBLIOGRAFIE LITERÁRNÍCH POMŮCEK RO-
DOPISCOVÝCH.
V Praze 1933, 8°, str. 15. — Cena 5.— K
- Číslo 3. PhDr Antonín Markus:
JAN HELBLING Z HIRZENFELDU, profesor histo-
rických věd pomocných na universitě pražské 1789 až
1869.
V Praze 1933, 8°, str. 24 a 3 tab. — Cena 5.— K
- Číslo 4. PhDr Eduard Šebesta a PhDr Adolf Lud. Krejčík:
POPIS OBYVATELSTVA HLAVNÍHO MĚSTA
PRAHY Z ROKU 1770. I. STARÉ MĚSTO.
V Praze 1933, 8°, str. XXIII+387. — Cena 50.— K
- Číslo 5. Reservováno.
- Číslo 6. Antonín Markus a Josef Pilnáček:
ZNAMENÍ A ZNAKY NEŠLECHTICŮ.
(Občanská heraldika.)
S 23 vyobrazeními znaků osob a rodů občanských.
V Praze 1934, 8°, str. 20. — Cena 5.— K *Rozebráno.*
- Číslo 7. Antonín Markus-Ratkovich:
PŘÍRUČKA RODOVÉHO KRONIKÁŘE.
Úvod do praktické genealogie.
Druhé přepracované a ilustrované vydání »Rodinné
kroniky«.
V Praze 1938, 8°, str. 112. — Cena 18.— K

*Objednávky vyřizuje každý knihkupec nebo přímo kancelář
Rodopisné společnosti v Praze II.-1220, na Těšnově.*

RODOPISNÁ SPOLEČNOST V PRAZE

ZALOŽENÁ ROKU 1929

jest

prvou korporací, jež sdružuje české badatele i přátele genealogie a odvětví spřízněných k soustavnému studiu a šíření znalosti vědeckého rodopisu po všech jeho stránkách i vztazích k jiným oborům vědním;

organisuje a propaguje

českou rodopisnou práci a znalost české genealogie, skýtá orientaci a vzájemnou podporu v rodopisném badání nejen odborníkům, nýbrž i četným milovníkům genealogie, umožňuje a usnadňuje jim práci podle zásad vědeckých a usiluje o vybudování českého ústavu rodopisného;

pořádá

přednášky a instruktivní kursy o teorii i praxi rodopisné, o důležitosti genealogických znalostí pro celek i jednotlivce, o dědičnosti, o heraldice, sfragistice atd. na požádání kdykoliv a kdekoliv podle zvláštního ujednání;

vydává

hned od svého založení každoročně vlastní časopis s pestrým obsahem článků rodopisných, heraldických, sfragistických a přináší v něm hojně materiálů genealogických i zprávy o odborné literatuře i o událostech z oboru badání rodopisného;

publikuje

mimo vlastní časopis hodnotná genealogická díla a příručky v »Knihovně Rodopisné společnosti v Praze«;

sbírá

materiál pro zamýšlený Český slovník životopisný;

usnadňuje

práci všem svým členům, kdož jsou jakkoliv rodopisecky nebo heraldicky činní, kdož sledují dějiny a osudy vlastního nebo jiných rodů atd., a to: spolkovou knihovnou, vzájemným seznamováním, členskými schůzemi, informací ústní i písemnou, uveřejňováním dotazů a odpovědí na ně, vhodnou insercí knihkupeckou a antikvářskou atd.;

budí

uvědomováním nejširších vrstev o významu rodopisu, vážnost a lásku k zdravé tradici, úctu k vlastním předkům i minulosti národa, lásku k rodnému krbu, kraji i vlasti. Stává se tak

vážným činitelem vlastivědným

a proto hojným přístupováním za členy a získáváním členů dalších

podporuje

RODOPISNOU SPOLEČNOST V PRAZE, umožňuje

jí v zájmu ušlechtilé nauky rodopisné, v zájmu svém i svých rodů, sobě a svým potomkům k poučení i potěšení, ale také v zájmu nejširším

rozvinutí činnosti široké, prohloubené, úspěšné!

17. 12. 1929 1360